

חדש!
פניני דהיי

עקד הרוח-חיים מקבלין מהצדיק (תורה)

קונטרס

רוחא דהיי

שיחות ומאמרים
ע"פ משנתו של
רביה"ק מוהר"ן מברסלב זי"ע

מאת

הרה"ח ר' חיים בנימין וורטהיימר ז"ל

קונטרס כ"ו

"וכל נתיבותיה שלום"

תוכן השיחה

(דוגמאות)

'פראקטיש' און 'פשוט'
מיטן רבי'ן, שטימט אלעס!
דער רבי'ן'ס הנהגה מיט ר' נתן
דער צדיק פירט דיר!
דער רבי האט א שפראך מיט דיר!
"זומא דאזיל עם בולדי זומין"
"גם שם, יכולין למצוא אלקותו"

"צריך לבקש שלום"
"שיהיה שלום לכל אדם במדותיו"
זאגן 'הלל' אין יעדן מצב
"לאהוב את השלום"
דער רבי רעדט צו אונזער באלעבאטיש'ן חלק
ר' שמואל שפירא – אה! א גלייכער מענטש!
שווייג – וועט דיר זיין ליכטיג!
ווי אזוי רעדט דער רבי באלעבאטיש?

הערות והארות ניתן להשאיר ב"קו רוחא דחיי" טל' 02.540.1232 שלוחה 0 <1

© כל הזכויות שמורות

כדי לקחת זכות והשתתפות בהוצאת הקונטרסים ניתן לפנות

בירושלים 05331.93747 בבי"ש 05341.52325

לתרומה ממוחשבת בכרטיס אשראי בטל' 037630585 שלוחה 6491 <1

ניתן להאזין לשיעור ב"קו רוחא דחיי" טל' 02.540.1232 שלוחה 2 <26

גרפיקה ועימוד: י. גרוס 0527644765

חלק מהוצאות הקונטרס נתגרב
ע"י החפץ בעילום שמו
לברכה והצלחה

חלק מהוצאות הקונטרס נתגרב
לזכות
החתן חיים יהודה בן רחל ריזל
והכלה חנה הענדל בת בלומא
בזכות זה יזכו לבנות בית נאמן
בישראל

להשתתפות בהוצאת הקונטרס
ולקחת חלק בויכוי הרבים בעת
שמחתכם או לזכרון יקיריכם
נא לפנות לטל' 0534 159773

קנקן חדש מלא ישן
קו "רוחא דחיי" 02.540.1232
שמעו ותחי נפשכם

"וכל נתיבותיה שלום"

בקשת ה'שלום' בכל הענינים ודרכי הבעל הבית/שקייט

דיבורים עפ"י תורה ל"ג

[שיחה שנמסרה בחברת האברכים בי"ש - י"ג כסליו תשפ"ג]

"צריך לבקש שלום"

דער רבי זאגט דא אין אנהויב תורה ל"ג - די היינטיגע תורה (אין "עמוד היומי") - זאגט ער: "הפּלל הוא, שְׁצַרִיךְ לְבַקֵּשׁ שְׁלוֹם. שְׁיִהְיֶה שְׁלוֹם בֵּין יִשְׂרָאֵל, וְשְׁיִהְיֶה שְׁלוֹם לְכָל אָדָם בְּמִדּוֹתָיו. הֵינּוּ שְׂלָא יְהִי מַחְלָק בְּמִדּוֹתָיו וּבְמִאֲרְעוֹתָיו, שְׂלָא יְהֵא לּוֹ חֲלוּק בֵּין בְּטִיבוֹ בֵּין בְּעָקוֹ, תְּמִיד יִמָּצֵא בּוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ - הֵינּוּ "בֵּה' אֶהְלֵל דְּבַר בְּאַלְקִים אֶהְלֵל דְּבַר".

ס'איז דא א כלל - אין חז"ל שטייט שוין, אז "ואהבת לרעך כמוך, זה כלל גדול בתורה", א גרויסער כלל אין אידישקייט איז צו זוכן שלום.

וואס האט שלום מיט אידישקייט? א מענטש האט ענינים פון פרומקייט, פון לערנען, פון תפילה... אבער דער רבי זאגט: דער כלל פון אלע זאכן צוזאמען, איז אז מ'דארף זיין א 'איש שלום'. אזא באלעבאטיש'ן ווארט: א כלל פון אלעס - אז א איש שלום דארף מען זיין.

"הכלל הוא שצריך לבקש שלום", אלע זאלן זיין שלום, זיך נישט קריגן.
ס'דארף זיין מ'זאל זיך נישט קריגן... "שיהיה שלום בין ישראל", ס'דארף זיין שלום ביי כלל ישראל.

ס'איז א גרויסער כלל אז ס'דארף זיין שלום בין ישראל.²

ב. ראה בליקו"ה הל' ברכת הראיה ה, ו: **ועל-כן כְּשֶׁרוֹאִין אֶת חֲבֵרוֹ שְׁחָבִיב עָלָיו זֶה יִקָּר מְאֹד מְאֹד וְכָל הַתּוֹרָה תִּלְוֶיהָ בְּזָה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב "וְאַהֲבַת לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ", וְ"אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא זֶה כָּל־גְּדוֹל בְּתוֹרָה".** כי כל בני אדם משנים גְּדֻעוֹתֵיהֶם זֶה מִזֶּה וכו' והכל מחמת בְּחִינָה הַנִּלְשָׁה יתְבַרַךְ בְּרָא הַכֹּל בְּשִׁנּוּיִים רַבִּים לְאִין קִין וְכָל אָדָם דַּעֲתוֹ מִשְׁנֵה מִחְבְּרוֹ וכו'. וּבִקְדוּשָׁה, מִי שֶׁכִּנְתוּ אֶל הָאָמֶת צָרִיךְ בְּדַאי לְהִיּוֹת חֶזֶק מְאֹד בְּדַעֲתוֹ וּבְמִדּוֹתָיו הַטּוֹבִים שֶׁבָּחַר לוֹ וּבַהֲדַרְךָ הַיָּשָׁר שֶׁבָּחַר לוֹ, וְלִבְלִי לְהַנִּיחַ אֶת עֲצָמוֹ לְהַתְנַצַּח חֵס וְשָׁלוֹם מִשׁוּם אָדָם, כִּי צָרִיכִין לְהִיּוֹת עֵז כְּנֶמֶר בַּעֲבוּדָתוֹ יתְבַרַךְ כְּדוּעָה. **אָבֵל אֶף -על-פי-כן צָרִיכִין שְׁלֵא יִהְיֶה הַנְּצָחוֹן יוֹתֵר מִדְּאִי, שְׁלֵא יִהְיֶה שׁוֹנֵא לְחֲבֵרוֹ בְּשִׁבִיל שְׁאִינוֹ מִתְנַהֵג בְּדַרְכּוֹ. וְיִתְנַהֵג עִם חֲבֵרוֹ בְּמִזְג הַשְּׁוֶה, דְּהֵינּוּ שְׁאֶף-על-פי שְׁצָרִיךְ לְהִיּוֹת חֶזֶק מְאֹד בְּדַרְכּוֹ הַטּוֹב, אֶף-על-פי-כן יִסְתַּכַּל עַל חֲבֵרוֹ גַּם -כֵּן בְּעֵין טוֹבָה וְיִשְׁתַּדֵּל לְמַצֵּא בְּחֵבְרוֹ גַּם-כֵּן אֵיזָה טוֹב בְּאִפֵּן שְׁיִהְיֶה לוֹ אַהֲבָה עִם חֲבֵרוֹ וְלֹא יִהְיֶה לוֹ עֵין רָעָה בְּחֵבְרוֹ חֵס וְשָׁלוֹם.**

וְאֵז יְכוֹל לְקַבֵּל רַמְזִים טוֹבִים לְעַבּוּדָתוֹ יתְבַרַךְ מִכָּל אָדָם שֶׁבְּעוֹלָם שִׁפְגַע בוֹ, בְּבַחֲיִנַת מְכַל מִלְמַדֵי הַשְּׁפִלְתִי וכו', **כִּי אֵינוֹ מִתְיָרָא שְׁחֲבֵרוֹ חֵס וְשָׁלוֹם יְדִיחוּ מִן הָאָמֶת שֶׁבְּלִבּוֹ חֲלִילָה, כִּי הוּא חֶזֶק בְּדַעֲתוֹ וּבְדַרְכּוֹ הַטּוֹב מְאֹד כְּרֵאִוִי.** אֶף אֶף-על-פי-כן אֵין עֵינוֹ רָעָה בְּחֵבְרוֹ וְאוֹהֵב אֶת חֲבֵרוֹ גַּם-כֵּן, אֶף-על-פי שְׁאִינוֹ הוֹלֵךְ בְּדַרְכּוֹ. כִּי אוֹלִי הוּא צָרִיךְ לִילֵךְ בְּאוֹתוֹ הַדְּרָךְ שֶׁבָּחַר לוֹ, כִּי אוֹלִי לְפִי שֶׁרָשׁ נִשְׁמַתוֹ צָרִיךְ לִילֵךְ בְּדַרְךָ זֶה. וְאִפְלוּ אִם רוֹאֵה שְׁחֲבֵרוֹ אֵינוֹ הוֹלֵךְ בְּדַרְךָ הַיָּשָׁר, אֶף-על-פי-כן הוּא דָן אוֹתוֹ לְכַף זְכוּת וּמִשְׁתַּדֵּל לְמַצֵּא **בוֹ גַּם-כֵּן אֵיזָה נִקְדָּה טוֹבָה** כְּאִשְׁרֵי הַזְּהִירָנוּ הוּא זְכָרוֹנוֹ לְבָרְכָה עַל זֶה מְאֹד כְּמַבְאָר בְּדַבְרֵי הַקְּדוּשִׁים בְּכַמְּהַ מְקוֹמוֹת.

וְאִם אֶפְשָׁר לוֹ לְדַבֵּר עִם חֲבֵרוֹ בְּאָמֶת וּבְתַמִּימוּת בְּלִי נִצְחוֹן שֶׁל שֶׁקֶר לְהַטוֹת חֲבֵרוֹ אֶל הָאָמֶת לְהַשִּׁיבוֹ לְדַרְךָ הַיָּשָׁר מֵה טוֹב וּמֵה נְעִים. וְאִם לֹא אֶף-על-פי-כן אֵינוֹ שׁוֹנֵא אוֹתוֹ אֲדַרְבָּה אוֹהֵב אוֹתוֹ גַּם-כֵּן, כִּי מִשְׁתַּדֵּל לְמַצֵּא בוֹ גַּם-כֵּן נְקֻדּוֹת טוֹבוֹת כְּדִי שְׁיִיכַל לְהַתְמַזְּג עִמוֹ וְלְאַהֵב אֶת עֲצָמוֹ עִמוֹ. וְזֶה עֵקֶר קוּיִם הַעוֹלָם, כִּי בַּהֲכָרַח שְׁיִהְיֶה נִצְחוֹן וְשׁוּנֵי דַעוֹת, כִּי אֵין שְׁנֵי בְּנֵי אָדָם שׁוּיִין וְכִנְל. אָבֵל צָרִיכִין שְׁיִהְיֶה בִּינֵיהֶם הַתְּמַזְּגוּת וְהַכְרַעָה לְטוֹבָה שְׁלֵא יִתְנוּ אַחֲזִיזָה חֵס וְשָׁלוֹם לְהַרַע עֵין שְׁמַפִּיל שְׁכָחָה חֵס וְשָׁלוֹם. [...] על-כן מִי שֶׁהוּא בַר דַּעַת וְחַפֵּץ בְּאָמֶת צָרִיךְ לְהַשְׁכִּיל עַל דְּרָכָיו כְּשׁוֹפְגַע עִם הָאָדָם שְׁיִדְאָה לְהַנְצִל מִבַּחֲיִנַת רַע עֵין בְּכָל הַבַּחֲיִנוֹת. וְהַעֲקָר הוּא הָאָמֶת שְׁיִהְיֶה חֶזֶק בְּהָאָמֶת

דברים פשוטים; שלום בין ישראל... ס'דארף זיין שלום בין ישראל! אז ס'איז נישט 'שלום בין ישראל' דארף עס א תיקון.

ס'קוקט אויס עפעס אזא באלעבאטיש'ע זאך... אבער דער רבי זאגט, דער רבי זאגט דער כלל. ס'איז א גרויסער כלל, א גרויסער כלל אין אידישקייט! א גרויסער כלל: "צריך לבקש שלום!"

ס'קומט אויס, נאכדעם נאך וואס מ'לערנט די תורה אינעווייניג, זעהט מען אז די באלעבאטיש'ע עצה - ס'איז טאקע א באלעבאטיש'ע עצה - אבער ס'איז אזא עצה!!!

ס'איז א זאך וואס ס'קריכט אריין אין קאפ פון א מענטשן, די מידה פון שלום - אז מ'דארף זיין בשלום, אז ס'דארף זיין שלום! ס'קריכט אים אריין... די מידה פון שלום איז מסדר אלע מידות! ס'איז א כלל וואס איז כולל אין זיך אלעס.

ס'איז "הכלל שצריך לבקש שלום" - ס'דארף זיין שלום! "שיהיה שלום בין ישראל" - ס'דארף זיין שלום בין ישראל!

אז ס'איז נישט 'שלום בין ישראל' - אפילו איינער דינט דעם אויבערשטן, זייער גוט. אבער, אויב עס איז נישט 'שלום בין ישראל' - שאדט אים עס. ביז ס'וועט נישט זיין 'שלום בין ישראל', ליידיט יעדער איינער פון דעם.

[שואל: אפילו איינער זאגט אז ס'האט נישט מיט אים?] ס'האט יא מיט אים! אזוי דערציילט אונז דער רבי - אז ס'האט יא!

ס'דארף זיין שלום בין ישראל - - -

בְּתַכְלִית. וְאֵף-עַל-פִּי-כֵן יִמְצָא גַם בְּחִבְרוֹ נִקְדוֹת טוֹבוֹת וְיֵאָהֵב אוֹתוֹ, וְאִזּוֹ יִכּוֹל לְשַׁמֵּעַ וּלְהַבִּין רְמִזִּים מִכָּל אָדָם שֶׁבְּעוֹלָם.

"שיהיה שלום לכל אדם במדותיו"

איז דער רבי ממשיך: "ושיהיה שלום לכל אדם במדותיו" – ביי א מענטש אליין דארף אויך זיין שלום. היינט זאגט מען 'פיצול אישיות', אסאך סארטן ווערטער... 'קריזות', מיט נאך פארשידענע טיטלען...

ג. ראה ליקו"מ תורה י"ד (אות ח): וַיֵּשׁ שְׁנֵי מֵינֵי שְׁלוֹם: יֵשׁ שְׁלוֹם בְּעֶצְמֵי, כִּי תַחֲלָה צָרִיךְ אָדָם לְרֵאוֹת שְׂיֵהִיָּה שְׁלוֹם בְּעֶצְמֵי, כִּי לְפַעְמִים אֵין שְׁלוֹם, כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב "אֵין שְׁלוֹם בְּעֶצְמֵי מִפְּנֵי חֲטָאתִי", וְעַל יְדֵי הַיְרָאָה זֹכֶה לְשְׁלוֹם בְּעֶצְמֵי. וכתב מוהרנ"ת בליקו"ה הל' שוכר ב, ד: וְזֶה בְּחֵינֵת הַשְׁלוֹם הַפְּרָטִי שֵׁישׁ בֵּין הַנְּפֶשׁ וְהַגּוּף, כִּי כְּשֶׁהָאָדָם עוֹשֶׂה חֶסֶם וְשְׁלוֹם, אֵיזָה חֲטָא וּמְמַלֵּא תַּאֲוֹת גּוּפוֹ יוֹתֵר מִתַּאֲוֹת נַפְשׁוֹ הַקְּדוּשָׁה זֶה בְּחֵינֵת מַחֲלַקַת בְּחֵינֵת אֵין שְׁלוֹם בְּעֶצְמֵי וְכוּ, כִּי הַגּוּף גּוֹזֵל אֶת הַנְּפֶשׁ וְחוֹלֵק עִם הַנְּפֶשׁ וְעוֹשֶׂקוֹ חֲנָם. אָבֵל כְּשֶׁאָדָם נִשְׁמֵר מִכָּל חֲטָא וְעוֹן וּמִתְנַהֵג עַל פִּי הַתּוֹרָה אֵזִי יֵשׁ שְׁלוֹם בֵּין הַגּוּף וְהַנְּפֶשׁ, וְאֵף עַל פִּי שְׁעוֹשָׂה גַם רְצוֹן גּוּפוֹ קָצֵת בְּדַבְרִים הַהֲכֻרָחִים הַמְּתָרִים עַל פִּי הַתּוֹרָה - אֵף עַל פִּי כֵּן זֶה בְּחֵינֵת שְׁלוֹם הַפְּרָטִי שֵׁישׁ שְׁלוֹם בֵּין הַנְּפֶשׁ וְהַגּוּף, שְׂאֵין אֶחָד גּוֹזֵל אֶת חֲבֵרוֹ וְאֵינּוּ עוֹשֶׂה עִמּוֹ מְרִיבָה רַק מִתְנַהֵגִין בְּשְׁלוֹם כְּרֵאוֹי לְכָל אֶחָד עַל פִּי הַתּוֹרָה. (ועיי"ש שהמדריגה הגבוהה יותר, שהגוף מוותר לנפש לגמרי וכו' בחי' ביטול והתכללות, שעיי"ז נמשך שלום הכללי וכו').

וראה בקיצור ליקו"מ תורה כ"ז: כִּי כָּל הַחֲלָשׁוֹת רְחֻמָּנָא לְצִלָּן הֵם בְּחֵינֵת מַחֲלַקַת, שֵׁישׁ מַחֲלַקַת בֵּין הָאָרְבָּעָה יְסוּדוֹת שְׂאֶחָד מִתְגַּבֵּר עַל חֲבֵרוֹ, וְצָרִיךְ לְרֵאוֹת שְׂיֵהִיָּה לוֹ שְׁלוֹם, שֶׁהוּא הֲרַפּוּאָה, וְכֵן חוֹלֵי הַנְּפֶשׁ הוּא בְּחֵינֵת מַחֲלַקַת, שֵׁישׁ מַחֲלַקַת בֵּין הַנְּשִׁמָּה וְהַגּוּף, כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב: "אֵין שְׁלוֹם בְּעֶצְמֵי מִפְּנֵי חֲטָאתִי".

וכתב מוהרנ"ת בליקו"ה קרחה וכתובת קעקע ג, י"ב: כִּי הָעֵקֶר עֲבוּדַת ה' הוּא בְּחֵינֵת שְׁלוֹם וּבִשְׂבִיל זֶה הִזָּה עֵקֶר בְּרִיאַת הָאָדָם, כִּי הָאָדָם לְלוֹל מַחְמֵר וְצוּרָה גּוּף מִן הַתְּחִיבוֹתִים וּנְשִׁמָּה מִן הָעֲלִיּוֹנִים וְהֵם שְׁנֵי הַפְּכִים. וְכִשְׁהוֹלֵךְ חֶסֶם וְשְׁלוֹם אַחַר שְׂרִירוֹת לְבוֹ אֵזִי הוּא הָעֵדֶר הַשְׁלוֹם, כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב "אֵין שְׁלוֹם בְּעֶצְמֵי מִפְּנֵי חֲטָאתִי", אָבֵל כְּשֶׁנוֹפֵּה אֶת גּוּפוֹ וּמִבְטָלוֹ לְהַנְשִׁמָּה זֶהוּ בְּחֵינֵת שְׁלוֹם, שְׁנַעֲשֶׂה שְׁלוֹם בֵּין הַנְּשִׁמָּה וְהַגּוּף וְכוּ.

ובליקו"ה הל' חדש ג, ט: כִּי זֶהוּ עֵקֶר הַשְׁלוֹם כְּשֶׁהַגּוּף נִכְלָל בְּנַפְשׁ, כִּי כָּל זְמַן שְׂאֵין הַגּוּף נִכְלָל בְּנַפְשׁ אֵזִי יֵשׁ מַחֲלַקַת גְּדוֹל בְּחֵינֵת "אֵין שְׁלוֹם בְּעֶצְמֵי מִפְּנֵי חֲטָאתִי", כִּי בְּיָדָי זֶה אֵי אֶפְשָׁר בְּשׁוּם אֶפֶן שְׂתַתְּהַפֵּךְ חֶסֶם וְשְׁלוֹם הַנְּפֶשׁ לְהַגּוּף לְגַמְרֵי חֲלִילָה, כִּי הַנְּפֶשׁ נִכְסֶפֶת לְעוֹלָם לְשִׁרְשָׁה לְעֵשׂוֹת רְצוֹן קוֹנֵה וְאֶפְלוֹ אִם הוּא רִשָׁע גְּמוּר חֶסֶם וְשְׁלוֹם וְכָבֵד הַתְּגַבֵּר גּוּפוֹ עַל נַפְשׁוֹ בְּיוֹתֵר, עִם כָּל זֶה בְּפְנִימִיּוֹת הַנְּפֶשׁ בְּיָדָי צוּעֶקֶת נַפְשׁוֹ מֵאֵד מֵאֵד בְּקוֹל מֵר וְעֵצוּם מֵאֵד וְנִכְסֶפֶת וּמִתְגַּעְגַּעַת

[שואל: וואס מיינסטו צו זאגן?] איך מיין צו זאגן – ס'איז דא אזעלכע באלעבאטיש'ע דיבורים, וואס ס'זעהט אויס; ס'פאסט נישט אז מ'רעדט אזוי... אבער דער רבי, דער רבי דארף נישט אנקומען צו זיי, דער רבי רעדט זיין שפראך. דער רבי זאגט, אז מ'טאר נישט זיין; יא מ'טאר נישט האבן קיין 'קריזות', מ'טאר נישט זיין קיין "פיצול אישיות" ד...]

”שיהיה שלום לכל אדם במדותיו” – א מענטש דארף זיין שלום, די מידות דארפן שטימען. נישטא אזא זאך: דא ביסטו אזוי, דא ביסטו אזוי... ס'דארף שטימען, אלע מידות דארפן זיין בשלום איינער מיטן אנדערן.

(היינט זאגט מען:) מען דארף זיין 'מלאוּזן'... אלע סארטן לשונות. דער רבי איז עס כולל מיט אזא הייליגן לשון, שוין גע'פטר'ט, שוין גע'פטר'ט פון אלע **”לשונות העכו”ם”**... דער רבי האט שוין געטראפן אלע **”טט בכתפי”**, **”פת באפריקי”**... אלע לשונות. אלע לשונות האט שוין דער רבי כולל געווען.

מאד לשוב לשרשה. כי רצון הנפש הוא רצון האמת, דהיינו רצון השם יתברך, ורצון ה' יתברך בנודאי נשאר קים לעולם ואין מי שייכל לשנות ולבטל רצונו חס ושלום בשום אופן בעולם וכו', ועל-כן בנודאי הנפש כספה חזק תמיד לעשות רצון קונה אפלו אם התגבר הגוף כמו שהתגבר חס ושלום, ועל-כן אי אפשר שיהיה שלום לרשעים. וזה שכתוב **”אין שלום אמר אלקים לרשעים”**, כי תמיד יש מחלוקת בין הנפש והגוף, ומשם נשתלשל כל מיני מחלוקת שבעולם. ועל-כן אין שלום כי אם כשזוכין להגביר הנפש על הגוף שיתהפך הגוף לנפש, שאז הוא השלום בשלמות באמת, כי הצדיקים זוכין לשבר הגוף לגמרי עד שנתבטל רצון הגוף לגמרי ונתהפך לנפש ממש שזהו עקר השלום כנ”ל.

ד. ראה בליקו”ה הל' נשיאת כפיים ד, ה: תכלית שלמות כל השלש ברכות וכו' להמשיך האהבה הקדושה השורה אצל הברית שלום, שהוא כלל כל השלש נקודות הנ”ל, אל הלב. כי כשהנקודות רחוקין מהלב חס ושלום, אזי אין שלום, בחינת **”אין שלום בעצמי”** וכו', בחינת **”חלק לבם”**, שהלב חלק מהנקודה, אבל כשמקשרין הנקודה אל הלב שזה עקר השלום, זה בחינת וישם לך שלום. ושם באות ט”ז: הנקודה הקדושה הוא בחינת שלום, בחינת ברית שלום, כי עקרה תלויה בשלום. כי מי שאין משתדל להתבודד ולדבר בינו לבין קונו לעורר לבו להשם יתברך זה בחינת מחלוקת, בחינת **”חלק לבם”**, כי לבו חלק מפיו מבחינת הנקודה הקדושה וכו'.

ה. ראה באות ב': כי כבר גלו לנו חכמינו, זכרונם לברכה, שבכל דברים גשמיים, ובכל לשונות העכו”ם, יכול למצא בהם אלקות וכו'. וזה שגלו חכמינו, זכרונם לברכה, ופתחו לנו פתח, שהמשכיל ידע ויבין שבכל הדברים גשמיים יש אלקותו וחיותו, כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה

די וועלט רעדט פון זאכן, די וועלט רעדט פון אזעלכע זאכן... דער רבי איז כולל אלעס, יא, ער רעדט אויך אזוי, ער רעדט אויף זיין שפראך. אבער, ער זאגט אז מ'דארף זיין אזוי, יא אז מ'דארף נישט זיין קיין "פיצול אישיות" – אזוי זאגט ער, אזוי זאגט דער רבי. ווי מ'זאגט, מ'דארף זיין א נארמאלער מענטש, א נארמאלער מענטש... אזוי זאגט דא דער רבי.

זאגן 'הלל' אין יעדן מצב

איז דער רבי ממשיך: "היינו שלא יהיה מחולק במידותיו ובמאורעותיו", ס'זאל נישט זיין קיין חילוק צווישן די מידות און דעם מענטשן. מילא די מידות – (אבער) די מאורעות אויך! די מאורעות פון דעם מענטשן דארף זיין ביי אים "שלא יהא לו חלוק בין בטיבו בין בעקו, תמיד ימצא בו השם יתברך" – אן קיין שום חילוק, ס'זאל זיין די זעלבע זאך.

'טט בכתפי שתים, פת באפריקי שתים', להודיע שבכל לשונות העכו"ם יש שם אלקותו המחיה אותה וכו'.

בגמרא (מנחות לד: זבחים לז:) מבואר שהמקור בתורה לארבע בתים בתפילין הוא מתיבת טטפת ("והיו לטטפת בין עיניך"). המילה "טטפת" כלולה משתי מילים "טט", "פת". "טט" פירושה "שניים" בלשון המדוברת במדינת "כתפי". ו"פת" פירושה שניים בלשון המדוברת במדינת "אפריקי". ומבאר רביה"ק שזה שהתורה השתמשה כאן בלשונות העכו"ם, להודיע שגם שגם בהם יש חיות אלוהית וכו'. וכלשונו של מוהרנ"ת בהל' ק"ש א: כי בודאי בכל הלשונות יש שם טוב הנסתר שם, רק שהרע מכסה עליו, ועל-כן מהראוי שלא לומר דבר שבקדשה בשאר לשונות, אב"ל קריאת שמע שהיא בחינת 'בטול' שהיא כלו טוב וכו' כנ"ל, ועל-כן מתר לקרותה בכל לשון, כי הרע נופל ונתבטל ונשאך רק הטוב כנ"ל. ועל-כן מרמז בקריאת שמע דיקא שיש טוב בכל הלשונות, כמו שכתוב "והיו לטטפת בין עיניך" ודרשו רבותינו ז"ל 'טט בכתפי - שתים, פת באפריקי - שתים', שזה בחינת הטוב של לשון הקדש שמלבש בלשונות העמים כמו שכתב רבינו (בסימן לג), להורות שעל-די קריאת שמע שהוא בחינת הבטול כנ"ל, על-די זה נתגלה הטוב הינו האותיות של לשון הקדש המלבש בשאר לשונות העמים כנ"ל. (וראה בהמשך התורה שהצדיק שכופה יצרו מפיל הרע שבלשונות העכו"ם ומוציא מהם הטוב וכו', עיי"ש. וראה עוד בליקו"ה הל' תולעים א, א. ובחיי"מ קס"ד).

דאס איז שוין ממש זאכן וואס ס'קוקט אויס... וואס? א שוטה אינו מרגיש... וואס? אלץ די זעלבע זאך?! (אבער) אזוי זאגט דער רבי **”שלא יהא לו חלוק בין בטיבו בין בעקו, תמיד ימצא בו השם יתברך”** - אלעמאל דארף מען טרעפן דעם אויבערשטן, אין יעדער זאך דארף מען טרעפן דעם אויבערשטן.

”היינו 'בה' אהלל דבר באלקים אהלל דבר” - שטענדיג דארף מען זאגן הלל, אלעמאל דארף מען זאגן הלל! אלעמאל!

אבער שטייט מפורש אין חז”ל אז **”הקורא הלל בכל יום הרי זה מחרף ומגדף”** - מ'זאגט נישט הלל יעדן טאג, מ'טאר נישט זאגן הלל יעדן טאג. הלל דארף מען זאגן נאר אין געוויסע צייטן וואס מ'זאגט הלל. הלל איז נישט קיין דבר הרשות, וואס יעדער איינער מעג זאגן הלל.

[ש: און איינער וואס זאגט אויס גאנץ תהלים אלע טאג?] נאך מער! די וואס זיי זאגן, די וואס זיי זאגן תהלים לחודש, איז איינע פון די טעג, דאכט זיך כ”ד לחודש, קומט אויס גאנץ הלל. אבער ס'שטייט, מ'רעדט שוין פון דעם, אויב ער זאגט עס נישט לשם הלל, הייסט עס נישט קיין הלל. דאס איז דער הלכה'דיגער חלק.

על כל פנים, אבער דא שטייט אז **”בה' אהלל דבר באלקים אהלל דבר”**, און ס'שטייט נאך אסאך לשונות פון... מ'דארף מהלל זיין דעם אויבערשטן, מ'דארף מהלל זיין דעם אויבערשטן, **”לפיקך אנחנו חביבים להודות לך”**, יעדן טאג זאגט מען עס... מהלל זיין דעם אויבערשטן - מ'דארף מהלל זיין דעם

1. ראה שבת קיח: א”ר יוסי יהא חלקי מגומרי הלל בכל יום, איני והאמר מר הקורא הלל בכל יום הרי זה מחרף ומגדף, כי קאמרינן בפסוקי דזמרה (שני מזמורים של הילולים הללו את ה' מן השמים הללו אל בקדשו, רש”י). עיי”ש במפרשים.

2. ראה מג”א או”ח סי’ תקפ”ד ס”ק א.

אויבערשטן! אין וואס ס'גייט איבער, דארף א מענטש זאגן הלל, כסדר דארף מען זאגן הלל, יעדער זאך דארף מען זאגן הלל.⁷

די גמרא פרעגט שוין, די גמרא פרעגט שוין אין (מסכת) מגילה, פארוואס זאגט מען נישט קיין הלל פורים, איז דא צוויי תירוצים, וואס (באמת) ביידע תרועים גייט צוזאמען – אזוי לערנט מען אלעמאל⁸. איין תירוץ איז אז "אכתי עבדי אחשורוש אנן, ולא עבדי פרעה", מ'קען נישט זאגן 'הללו עבדי ה'", מיר זענען נאך אין גלות, פון גלות זענען מיר נאך נישט ארויסגעאנגען. און די צווייטע תירוץ איז, אז "קריאתה זהו הלילא" (ליינען די "מגילה", דאס איז דער "הלל" פון פורים).

דאס הייסט, אז וואס איז פשט – דער פשט איז איין זאך: אז אוואו ס'איז נאך 'אכתי עבדי אחשורוש אנן', איז דא א אנדער סארט הלל, איז דא א הלל פון 'קריאתה זה הלילא'. אזא סארט הלל קען מען זאגן... דאס הייסט, אז מ'זאגט הלל נישט מיטן נוסח, נאר ס'איז אויך "הלל".

"לאהוב את השלום"

"ועל-ידי מה ימצא השם יתברך בין בטיבו בין בעקו, על-ידי התורה הנקראת שלום, כמה דאת אמר (משלי ג) "וכל נתיבותיה שלום". ועל-ידי צדיקים שנקראו גם כן ברית שלום. ומחמת זה יכול לאהב את השלום בכל מקום הן בטיבו וכו', ויכול להיות שלום בין ישראל, ולאהב זה את זה".

ח. ראה ליקו"ה חנוכה ג, ה: וזה בחינת ההלל של חנכה, זה בחינת "בה' אהלל דבר באלהים אהלל דבר" הנאמר במאמר הנ"ל, שהוא בחינת שלום שזוכין על-ידי התורה שמגלין ובנין מעמקי הקלפות על-ידי כפית היצר וכו', כי זה עקר ההלל פשוטין למצא את השם יתברך בכל מקום, בין בטיבו בין בעקו וכו', בחינת "מהלל אקרא ה' ומן איבי אנשע", בחינת "מן המצר קראתי זה" וכו', שזהו בחינת "בה' אהלל דבר באלהים אהלל", שזה עקר ההלל פנ"ל.

ט. ראה ליקו"ה בכור בהמה טהורה ד, כ"ה. נחלות ד, כה.

זאגט דער רבי ווייטער: "ועל ידי מה ימצא השם יתברך בין בטיבו בין בעקו, על ידי התורה הנקראת שלום". ס'איז נישט אזוי פשוט טאקע, ס'איז נישט אזוי פשוט צו קענען געפינען דעם אויבערשטן אין יעדן מציאות, 'בין בטיבו בין בעקו', אלעמאל טרעפן דעם אויבערשטן אין יעדן זאך.

דאס איז טאקע נאר דורך די תורה, וואס די תורה ווערט אנגערופן שלום. "וכל נתיבותיה שלום" – די תורה מאכט שלום פון אלע מיידות, די תורה מאכט שלום פון אלע מאורעות, די תורה מאכט שלום, פון אלע זאכן ווערט איין זאך. די זעלבע זאך מאכט די תורה אויך שלום פון אלע אידן.

"ועל ידי צדיקים שנקראו גם כן ברית שלום". די גאנצע ענין פון ווער איז א צדיק – איז "מאן צדיק מאן דנטיר ברית". און ברית איז א ענין פון "ברית שלום".

די גאנצע זאך פון ברית איז, אז ער איז תכלית השלום. אזוי ווי א מענטש וויל זיך האלטן באהבה, דארף מען כורת זיין א ברית. דער ברית, שמירת הברית – הייסט אז מ'זאל האלטן די אהבה. אז די אהבה, די מידת האהבה זאל זיין בשלימות.

דער רבי זאגט אין "ספר המידות" אז לויט די אהבה וואס איז דא אין שטוב, אזוי איז בטל דער יצר הרע. וואס מער אין שטוב אז ס'איז דא מער אהבה, ווערט בטל דער יצר הרע.

דער יצר הרע קומט ווען ס'איז נישטא קיין אהבה, די גאנצע יצר הרע קומט ווען ס'איז נישטא קיין אהבה. אונז רופן אהבה "אהבות נפולות", רופן אונז אהבה... (אבער) אהבה דקדושה, פארקערט, איז מבטל דער יצר הרע.

דער רבי רעדט עס אין תורה ל"ד, זאגט דער רבי אז די גאנצע אהבה נפולה איז נאר א "חרפה". פארקערט, ווייל ס'איז נתקלקל געווארן די אהבה – מ'וויל מחרף זיין יענעם, איז דורך די אהבה נפולה איז מען אים מחרף.

די ערגסטע, די גרעסטע חרפה פאר א מענטש איז אז מ'זאגט אויף איים אז ער האט אהבה נפולה... ס'איז נישטא קיין גרעסערע חרפה ווי אהבה נפולה! ס'איז נתקלקל געווארן די אהבה (דקדושה), איז דא אהבה נפולה. אז ס'איז דא די אהבה – 'מאן דער שמייה', ווער רעדט פון אהבות נפולות?! און אז ס'איז דא די אהבה, איז דא דער ברית. און מיטן ברית איז מען זוכה צו שלום.

און די צדיקים וואס זענען זוכה צום שלימות תיקון הברית... וואס הייסט א צדיק? אז ער איז א גרויסער בעל תיקון הברית. דער צדיק, ווייל ער איז דער שלימות פון תיקון הברית, ממילא איז ער **”ברית שלום”**.*

דער צדיק וואס ער איז ברית שלום, די גרעסטע שמירת הברית... ער טוט וועגן שלום טוט ער, ער ברענגט אז מ'זאל ווערן אנשי שלום.

ממילא איז דורך די תורה, דורך די צדיקים, איז מען אויך זוכה, דורך זיי איז מען זוכה צו מקבל זיין, איז מען זוכה צו מקבל זיין די מידה פון שלום.

זאגט דער רבי: **”ומחמת זה יכול לאהוב את השלום”**. ס'איז נאך א לשון פון רבין, **”יכול לאהוב את השלום”** – מ'דארף ליב האבן שלום.

איז טאקע, שלום איז א ווייטע זאך... אזוי ווי ס'שטייט **”בקש שלום ורדפהו”** – ס'קומט נישט אן גרינג, (אבער) די ערשטע זאך, דארף מען ליב האבן שלום, מען דארף ליב האבן דעם שלום!

ווי אזוי האט מען ליב שלום? – נישט אלע האבן ליב שלום – דורך די תורה און די צדיקים, האט מען ליב שלום.

יא. ראה בליקו"מ תורה ל"ד שבח' ברית שלום זה בח' צדיק יסוד עולם, בח' יוסף וכו'. וזה בח' נקודת האהבה הקדושה וכו'. ובליקו"ה נשיאת כפיים ד' (ה, ט"ז). וראה גם בתורה ל"ט שכשמשברין את הערלה, אזי נתגלה **”ברית שלום”**, ויש שלום למעלה ולמטה וכו'.

ס'איז דא א מענטש וואס זאגט: 'וואס עפעס שלום, 'אין שלום לרשעים אמר ה', מיט אים דארף מען זיך קריגן... וואס הייסט שלום? וואס עפעס שלום?! מ'טאר זיך נישט האלטן גוט מיט אים בכלל...

אבער אז מ'ווערט מקורב צו די צדיקים, די צדיקים לערנען אויס צו ליב האבן שלום, מען זאל יא וועלן שלום."

יב. ראה ליקו"ה יין נסך ד, י: ועל-כן עקר התגברות היצר הרע הוא על-ידי מחלקת וכו', כי זה עקר עסקם והשתדלותם של השדין והודאין לעקם לב ישראל להרבות מחלקת, כי על-ידי-זה יש להם כח ביותר להתלבש עצמן במצוות הרבה שלהם, שפכניסין בלב כל הנוטה אחריהם שחברו נטה מהאמת ושהוא שונא לו. ועל-כן מצוה גדולה להדפו ולרדפו עד הנפש. וכיצא באלו הסברות מזיפות כאשר מצוי כל זה בעולם, בעוונותינו הרבים. [...] ועקר התגרותו בהם על-ידי בחינת שדין והודאין שהם מתלבשים בלומדים ותלמידי חכמים שאינם שלמים. וכמו שנאמר בזה הקדוש וכו' עד שנתעקם לבם על הכשרים האמתיים ומתירים ומצוים להדפם ולרדפם, כי חותרים למצא בהם חסרונות ופגמים וכו' עד שנעשה אצלם מצוה לרדפם חנם וכו'. על-כן מי שרוצה לחוס על חייו הנצחיים צריך לצעק הרבה לה' יתברך ולכנן דעתו לה' יתברך בכל עת ולבקש מלפניו יתברך שיליכהו בדרך הישר, באמת לאמתו, ולא יניחנו לטעות את עצמו כלל.

ובהל' נט"ו ו, ט: והעקר לעבדא שהאדם איך שהוא. צריך לזהר על כל פנים מחכמות. שלא יהיה חכם בעיני עצמו, כי החכמות של העולם מזיקין מאד לכל אחד ואחד וכו' ובפרט לשבא על - ידי חכמות שלו לדי מחלקת חס ושלום, מכל שכן כשחולק על-ידי זה על כשרים ממנו וכו' ויש שאומרים בפה מלא אמת שהוא ירא ה' וכשר ממנו, אבל אף-על-פי-כן אינו מתנהג כראוי לפי דעתו שנדמה לו שהוא חכם בעיניו, כמצוי זה הרבה בכמה בחינות. וזה מזיק לכל אחד יותר מכל העוונות, כי מחלקת ושאנת הנם קשה מהכל ועל-ידי זה נחרב הבית-המקדש וכו' ועדין השטן מרקד וכו' על-ידי רביי המחלקת והקטגוריה בכל העולם, בפרט בין החכמים והכשרים וכו'.

יג. ראה ליקו"ה ברכות הראייה ה, ו: ועל-כן אפלו מי שנראה לו שכונתו אל האמת שרוצה בנצחון בשביל לגמור איזה מצוה או דבר שבקדשה, אף-על-פי שבה צריכין להיות חזק מאד, אף-על-פי-כן צריך להסתפל היטב שלא גיע חרבן והריסה חס ושלום על-ידי זה, כי שנאוי המחלקת וגדול השלום. על-כן צריכין להשתדל למעט במחלקת בכל מה דאפשר, אף-על-פי שנדמה לו שחולק לשם שמים. מכל שכן וכל שכן שצריך להסתפל על עצמו אם פגרתו לשמים, כי הלב יודע אם לעקל אם לעקלקלות וכו'. (וראה עוד בהל' שבת ו, ח).

"צריך לבקש שלום, שיהיה שלום בין ישראל, ושיהיה שלום לכל אדם במדותיו, הינו שלא יהיה מחלק במדותיו ובמארעותיו, שלא יהא לו חלוק, בין בטיבו בין בעקו, תמיד ימצא בו השם יתברך.

וזה זוכין על-ידי התורה ועל-ידי הצדיקים שנקראים שניהם שלום. ועל-ידי-זה יזכה לאהב אותו יתברך בכל מקום, בין בטיבו בין בעקו, ולאהב את חבריו. ויכול להיות שלום בין כל ישראל ולאהב זה את זה, כי לא יתבהל ולא יתבלבל משום דבר שבעולם, רק ידע ויאמין כי כל מה שעובר עליו בכל יום, הן טובות הן יסורין וצרות ודאגות והרפתקאות חס ושלום, הכל

וראה בהל' פדיון בכור ה, י"ג: לכאורה תמונה מהו הבטחת הפרכה הזאת שיידפנו את אויביהם וכו' וכי זהו התכלית האמתית של ישראל עם קדוש שיידפנו את אויביהם ופילו אותם בחרב וכו' לנקם ולשפך דם חס ושלום! הלא ה' יתברך חפץ בשלום וימברך את עמו ישראל בשלום והיה די בהבטחת ונתתי שלום בארץ ולמה לנו לרדף אחר האויבים וכו'. ומבאר שם מוהרנ"ת: וזה עקר הבטחת וידפתם את אויביכם וכו' בחינת **"בקש שלום ורדפהו"**, בחינת מה שאיתא בזהר הקדוש, **"זכאה מאן דאחיד בידא דחיבא ובעי למרדף אבתרה"**. כי זאת הרדיפה היא עקר השלום האמתי, **כי כל זמן שאין זוכין לדעת הנ"ל ואין עושין רצונו חס ושלום ואין יוצאין מעונות ופגמים חס ושלום אפלו נדמה שיש לו שלום גדול אין זה שלום כלל כי "אין שלום אמר ה' לרשעים"**, כי כל זמן שאין מעשיו עולים יפה כרצונו יתברך איך אפשר שיהיה לו שלום אמתי, כי הלא גם בעצמיו אין שלום, כמו שכתוב, **"אין שלום בעצמי מפני חטאתי"** וכו'. וזהו בחינת וידפתם את אויביכם, שפשיעשו רצונו יתברך מצוה עליהם לרדף את אויביהם כדי להחזירם למוטב לקרבם אל האמת שזהו עקר השלום בחינת **"האמת והשלום אהבו"**, שזהו בחינת בקש שלום ורדפהו בחינת בעי למרדף אבתרה.

וזהו, ונפלו אויביכם לפניכם לחרב, הינו על-ידי תפלות ובקשות שהם נקראים חרב, בחינת בחרבי ובקשתי וכו' שעקר הכלי זין דקדשה הם תפלות ובקשות וכו'. וזהו, ורדפו מכם חמשה מאה ומאה מכם רבבה ירדפו וכו'. ופרש רש"י שיפלו לפניכם שלא כדרך הטבע, כי צריכים להיות איש חיל וכו' שיהיה לו חלק בהממשלה דקדשה ויהיה חזק בדעתו בהאמת מאד, כי סוף כל סוף יתגלה האמת לאמתו, כי קושטא קאי ואמת מארץ תצמוח וכו'. ועל-כן בודאי יש כח לחמשה האוחזים בהאמת לאמתו לרדף מאה לרדף אחריהם בדבורי אמת ובתחנונות ובקשות לה' יתברך שהם בחינת חרב וכלי זין של ישראל עד שיכבשו אותם ויכניסו בהם הדעת האמתית ואחר כך ומאה מכם רבבה ירדפו הכל כנ"ל.

לְטוֹבוֹת הַנְּצַחִית. וְדִיקָא עַל־יְדִי־זָה יוֹכַל לְהִתְקַרֵּב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אִם יִרְצֶה בְּאַמְתּוֹ.

וְכֵן יִסְבַּל מִחֲבֵרוֹ, אַף אִם יֵשׁ לוֹ אִיזָה יִסוּרִין מִמֶּנּוּ, וְיִשְׁתַּדֵּל לְדוֹנוֹ לְכַף זְכוּת וְלִמְצָא בּוֹ טוֹב, וְלַהֲפֹךְ הַדְּבָר לְטוֹבָה, לוֹמֵר בְּדַעְתּוֹ שֶׁלֹּא כִּפּוֹן חֲבֵרוֹ לְרַעָה כְּלַיִךְ כְּמוֹ שֶׁהוּא סוֹבֵר, וְכִיּוֹצֵא בָּזֶה הַרְבֵּה, יִשְׁתַּדֵּל לְחַפְּשׁ וּלְבַקֵּשׁ אֶהְבֶּה וְשָׁלוֹם עִם חֲבֵרָיו וְכָל יִשְׂרָאֵל, וְעַל־יְדִי־זָה יִזְכֶּה לְאַהֲבַת אֶת הַשָּׁלוֹם בְּכָל מְקוֹם הֵן בְּטִיבוֹ הֵן בְּעִקּוֹ, וְיִהְיֶה לוֹ שָׁלוֹם עִם הַכָּל”י.

דער רבי רעדט צו אונזער באלעבאטיש'ן חלק

ווי מ'האט גערעדט פריער – די באלעבאטיש'ע ווערטער, די אלע באלעבאטיש'ע זאכן... דער צדיק, וואס ער איז גרעסער, מאכט ער א מענטש מער באלעבאטיש.

אדרבא וואס א צדיק איז א גרעסערער צדיק... שטייט א תורה פון רבין^{טו}, אז "שיר השירים" וואס איז "קודש קדשים", ווערט קיינמאל נישט דערמאנט דארט די ווארט קדושה. אזוי (אויך) וואס א גרעסערער צדיק, קען זיך מער אראפ לאזן, אז דו הערסט בכלל נישט קיין ווארט...

יד. לשון קדשו של מוהרנ"ת בקיצור ליקו"מ על תורה ל"ג.

טו. ראה ליקו"מ תורה רמ"ג: דע שײַש צדיק גדול מאד, שאין העולם יכול לסבל קדש'תו על כן הוא מתעלם מאד ואין רואים ממנו שום קדשה ופרישות יתרה זה מחמת גדל קדש'תו מאד. וזה בחינות כל השירים קדש ושיר השירים קדש קדשים (זים פרק ג) נמצא ששיר השירים הוא קדוש מאד יותר הרבה מכל הספרים והנה מצינו ששלמה המלך עליו השלום, חבר שלשה ספרים: משלי, קהלת ושיר השירים ובאמת משלי וקהלת הם גלם מלאים מוסר ויראת שמים מאד ומצינו בהם תבות קדשה וטהרה כמה פעמים אבל בשיר השירים אינו נמצא תבות קדשה וטהרה כלל, פוק עין ותשפח, שבכל ספר שיר השירים אין נמצא שם בכל הספר שום תבות קדש וטהור, וזה מחמת גדל עצם קדש'תו אינם רואים שם שום קדשה. (וראה בחי"מ מ', ובליקו"ה פורים ד, ח).

דער רבי האט געזאגט¹⁰: "איך וועל אויספירן מיט מיינע בעלי בתים, אזוי ווי איך פיר אויס מיט די חסידים!" דער רבי פירט אויס מיט יעדן איינעם באלעבאטיש!

[שואל: וואס הייסט אז דער רבי איז גרויס אין באלעבאטישקייט?] אז דער רבי העלפט א מענטשן גאר פשוט. אזא מידה פון שלום... א פשוט'ע מידה, א באלעבאטיש'ע מידה. און דער רבי רעדט באלעבאטיש, און ער ברענגט אריין זאכן – אז אפילו בעלי-בתים... און נישט נאר בעלי בתים, נאר יעדער איינער זיין באלעבאטיש'ער חלק.

פארוואס האלט זיך א מענטש נישט אין 'עבודה'? ווייל ער רייסט זיך, אבער זיין באלעבאטיש'ע חלק גייט נישט מיט, פלאצט ער...

דער רבי העלפט אים אויך אין זיין באלעבאטיש'ער חלק. דער רבי העלפט א מענטש אויך זיין באלעבאטיש'ער חלק, זאל זיך ציען צום קדושה. באלעבאטיש'ערהייט קען מען זוכה זיין צו די גרעסטע קדושה.

[ש: וואס הייסט זיין באלעבאטיש'ן חלק?] "דרך ארץ!" דער רבי האט געהאלטן פון 'דרך ארץ', דער רבי האט צוגעברענגט אז א מענטש זאל זיין דרך ארץ'דיג.

טז. ראה שיש"ק הישן ב, פ"ד: אָמַר: "אָגמֹר עֲגִינִי עִם הַבְּעָלִי בְּתִים הַפְּשׁוּטִים, כְּמוֹ שְׂאֲנֵי גוֹמֹר עִם הַחֲסִידִים", "אֵיךְ וּוְעַל אוֹיסְפִירֵן מִיִּין זָאךְ מִיט דִּי בְּעָלִי בְּתִים אַזוֹי וּוִי אֵיךְ פִּיר אוֹיס מִיט דִּי חֲסִידִים".

וראה בטעם זקנים משפטים תשל"ו: דער רבי האט געזאגט: "איך וועל אויספירן מיט מיינע בעלי בתים אזוי ווי איך פיר אויס מיט די חסידים!" - **עס איז דאך א דיבור - דער דיבור איז דאך א געוואלדיגער דיבור** - יעדעס דיבור פונעם רבין איז דאך 'אמת ויציב ונכון וקיים'. 'איך וועל אויספירן מיט מיינע בעלי בתים אזוי ווי איך פיר אויס מיט די חסידים!'

ובקונטרס תרומה תשל"ו: 'איך וועל אויספירן מיט מיינע בעלי בתים' - **א בעל בית האט דאך אין זיך אן אנדער גאנג, אבער איך וועל מיט זיי אויספירן אזוי ווי איך פיר אויס מיט די חסידים.** נאר וואס דען? יעדער איינער אין זיין ערך. מיט דעם גאנג וואס דער רבי גייט, וואס דער אמת איז אזוי, א גאנג פון נעימות און פון התחזקות, **וועט דער רבי דורך דעם מיט יעדן איינעם אויספירן וועדליג זיין ערך!**

יז. ראה שיש"ק הישן ג, ע"ד: אָמַר רַבֵּנוּ: "מְלָכִים וְקִיסָרִים יְכוּלִים לְשַׁלּוֹחַ אֵלַי אֶת בְּנֵיהֶם כְּדִי לְלַמּוֹד דְּרָךְ אֶרְצִי". "מְלָכִים אֹון קִיסָרִים קָענען שְׂיִקֵּן צו מִיר זַייערע קִינדער צו לַעֲרַנְען דְּרָךְ

”מה דעלך סני לחברך לא תעביד”, פשוט’ע גוטע מידות... פשוט’ע גוטע מידות ברענגט א מענטש צו די גרעסטע קדושה, צום גרעסטן ברען אין עבודת ה’, צו די גרעסטע התמדה, צו די גרעסטע שבירת היצר. אלע זאכן ווערט – וואס מער א מענטש איז באלעבאטיש אויסגעהאלטן, מער אויסגעהאלטן אין מידות טובות. (בהמשך השיחה חוזר לענין הבאלעבאטיש)

ר’ שמואל שפירא – אה! א גלייכער מענטש!

מ’האט שוין געהערט – נישט פון איין מענטשן, אסאך מענטשן, וואס האבן געקענט רבי שמואל שפירא – מ’האט מעיד געווען אז דער איד,

אַרץ. (וראה גם חיי מוהר”ן תקט”ו, שיש”ק הישן ז, תקמ”ו. וב”רוחא דחיי” קונטרס ד’ מאמר ר”ה למלכים, עמ’ ל”א – ל”ד).

וראה בטעם זקנים תשרי תשל”ה: **דאס חסידות פונעם רבי’ן איז געווען מלובש מיט א געוואלדיגן דרך ארץ, מיט א געוואלדיגן דרך ארץ!** אזוי האט עס געקלאפט אלע יארן, אלע יארן, מיט א געוואלדיגן דרך ארץ!

ביים רבי’ן איז געווען א ענין פון דרך ארץ, אויך א יסוד פונעם רבי’נס זאך! ביי די וועלט, די חסידות איז היפוך פון דרך ארץ, דרך ארץ איז נישט קיין חסידות... און ביים רבי’ן איז געווען דער יסוד פון חסידות דרך ארץ! דארף מען דערויף אויך בעטן דעם אויבערשטן, דרך ארץ, ישוב הדעת, נישט ווילד! ווארום די גרויסע עובדי השם, איז א געוואלדיגן דרך ארץ געווען ביי זיי... ובטעם זקנים תצוה תשל”ד: ס’איז געווען א לימוד ווי אזוי אונזערע מענטשן האבן זיך געפירט! **דער דרך ארץ איז געווען געוואלדיג גרויס,** געוואלדיג גרויס - ביי די זקנים - אזא מין דרך ארץ איינער פארן צווייטן! איך בין געקומען קיין אומאן, זעה איך אז דער רופט איהם איר, איר! אין פוילן - א אינגל דו’ דו’ דו! זאגט ער מיר (אנ”ש באומאן); **ניין, ביים רבי’ן גייט דרך ארץ!** דרך ארץ ביים טיש, מען האט געזעהן נאר דרך ארץ אזוי גרויס, נוהג כבוד געווען מיטן רעדן, נישט טשעפענען איינעם דעם צווייטן, איינעם מבזה זיין! מען רעדט דאך, איך בין געוואקסן אין פוילן, צווישן חסידים, האב איך געזעהן חסידים, איי...

ובקונטרס פ”ג (שיחה לבחורי ישיבת ברסלב): און אויך דארפט איר וויסן: איר ווערט אנגערופן אויפן רבי’נס נאמען, און ביים רבי’ן איז זייער געווען דער ענין פון דרך ארץ. **אונזערע לייט ווייסן נישט דערפון - פונעם גודל דרך ארץ וואס דער רבי האט מקפיד געווען - דאס איז א יסוד פון חסידות ביי אונז! ביים רבי’ן איז דרך ארץ א יסוד פון חסידות...**

מ'האט געזעהן אויף אים ער איז געווען א אויסגעהאלטענער איד. זיין קדושה האט געשטאמט פון א אויסגעהאלטענער מענטש.

ער איז נישט געווען קיין צוקאכטער, וואס פון דעם איז ער געווען – אדרבא, די גאנצע קדושה זיינע, איז געקומען פון זיין א אויסגעהאלטענער מענטש. א אויסגעהאלטענער מענטש! בין אדם לחבירו בין אדם למקום, א מנהג – יעדע זאך איז ער געווען א גלייכער מענטש. אין יעדע זאך, אין יעדע זאך... א גלייכער מענטש! א גלייכער מענטש!

ווער ס'האט אים געזעהן, האט געשטימט מיט אים, ווער ס'האט אים געזעהן. ער האט געשטימט פון אלע זייטן האט ער געשטימט, א קנאי האט געשטימט מיט דעם קנאות, א פארקערט פון א קנאי האט זיך געטראפן... אלע האבן זיך א עצה געגעבן, מיט אלעמען האט ער געשטימט, מיט אלעמען האט ער געשטימט.

יעצט, דארפסט פארשטיין – היינט איז ברסלב'ער שוהל א גרויסער מארק, היינט איז דא אזוי פיל מענטשן דארטן; איז אין א מארק, א מענטש גייט אריבער א מארק און ער פארטשעפעט זיך נישט מיט קיין מענטשן... (איז נישט אזא גרויסער חידוש) אמאל, ברסלב'ער שוהל איז געווען א קליין עולם, בפרט אין קטמון, ס'איז אלץ א קליין עולם – אבער דעות איז געווען דארטן אזוי ווי היינט, אפשר נאך מער... אין אזא קליין צימער, זיך קענען א עצה געבן מיט אזוי פיל מענטשן איז א גדלות!

[ש: ווי קען מען מאכן אזוי ווינציג מענטשן מיט אזוי פיל דעות? אלעמאל זאגט מען יעדער מענטש איז צוויי דעות...] אט אזוי! יעדער מענטש האט אפאר דעות, זיי מצרף אלעמען...

[ש: אבער היינט איז דא אסאך א גרעסער שוהל, דארף זיין אסאך מער דעות...] דער רבי זאגט יי, אז מען איז דא צווישן אסאך מענטשן, ווערט מען רוהיגער, צוטיילט זיך עס די מחלוקת – מילא ווערט יעדער איינער רוהיג.

יח. ראה שיחות הר"ן ע"ז: **כָּל הָעוֹלָם מְלֵא מַחְלֻקוֹת.** הן בין אַמוֹת הָעוֹלָם וְכֵן בְּכָל עִיר וְעִיר. וְכֵן בְּכָל בַּיִת וּבַיִת בֵּין הַשְּׂכֵנִים וּבֵין כָּל אֶחָד עִם אֶשְׁתּוֹ וּבְנֵי בֵיתוֹ וּמְשֻׁרְתָיו וּבְנָיו. וְאִין מִי

אבער מיט א קליין עולם איז עס זייער בולט... אזוי, צווישן א גרויסער עולם קענסטו זיך דרייען צווישן אסאך מענטשן. ס'איז דא אפאר הונדערט מענטשן... מיט אפאר הונדערט מענטשן דארפסטו אפילו נישט באמערקן וואס יענער רעדט. (אבער) אז ס'קומען אריין, צען קארגע מענטשן קומען אריין יעדן טאג אין שוהל... און ער זאגט אהער... ער זאגט פארמאכן די פענסטער, עפן די פענסטער... אה, ס'טוט זיך.... דער קלאפט אויפן טיש, און רופט אויס א כרוז, א צווייטער קלאפט אויפן.. מיט א צווייטן כרוז.

עכ"פ, ס'איז דא מעשיות מיט אים (מיט ר' שמואל), אז מענטשן, האבן גערעדט מיט אים און ער האט געהערט, און זיי זענען געווען זיכער אז ער

שׁיִשִּׁים על לבו התכלית שְׁבָכָל יום וְיוֹם הָאָדָם מֵת כִּי הַיּוֹם שֶׁעָבַר לֹא יִהְיֶה עוֹד וּבְכָל יוֹם הוּא מִתְקָרֵב לְמִיתָה.

וְדַע שֶׁהֵלַל אֶחָד. שֶׁהִמְחִלְקָת שְׁבַפְרֻטִּיּוֹת בֵּין אִישׁ וּבֵיתוֹ וְכִיּוֹצֵא כִּנְ"ל הוּא גַם־כֵּן מִמֶּשׁ הַמְּחִלְקָת שְׁבֵין הַמְּלָכִים וְהָאֲמוֹת. כִּי כָל אֶחָד מֵאֲנָשֵׁי בֵיתוֹ הוּא בְּחִינַת אֲמָה מִיְחַדְתָּ וְהֵם מִתְגָּרִין זֶה עִם זֶה כְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ מִלְּחָמוֹת בֵּין הָאֲמוֹת. וְגַם אֶפְשָׁר לְהַפִּיר כָּל אֶחָד מֵאִיָּה בְּחִינַת שֶׁל אֲמָה הוּא כִּי יִדְוַע מִדוֹת הָאֲמוֹת, שְׁזָה כְּפֶסֶץ וְרוֹצֵחַ וְכִיּוֹצֵא. וְכֵמוֹ כֵּן יְכוּלִין לְמַצֵּא בְּפְרֻטִּיּוֹת בְּבִגְי הַבַּיִת. וְאֶפְלוּ אִם אֶחָד אֵינוֹ רוֹצֵחַ לְרִיב וְרוֹצֵחַ לִישָׁב בְּהַשְׁקָט וְשִׁלְוָה עִם כָּל זֶה הוּא מְכָרַח לְהִיּוֹת גַּם־כֵּן בְּתוֹךְ הַמְּחִלְקָת וְהַמְּלָחְמוֹת. כְּמוֹ שֶׁנִּמְצָא בֵּין הַמְּלָחְמוֹת שְׁבֵין הַמְּלָכִים וְהָאֲמוֹת שֶׁנִּמְצָא לְפַעֲמִים אִיָּה אֲמָה שְׂרוֹצֵחַ לִישָׁב בְּשִׁלְוָה וְאֵין רוֹצֵחַ שׁוּם מִלְּחָמָה, אֲדַרְבָּא הִיתָה מְרַצָּה לְהַשְׁתַּחֲוּוֹת לְחִבְרוּ כְּמָה פַּעֲמִים. עִם כָּל זֶה חוֹטְפִין אוֹתָהּ גַּם־כֵּן עַל כְּרַחֵם בְּתוֹךְ הַמְּלָחְמָה שְׁזָה אוֹמֵר שֶׁיְהִי מַצִּדּוֹ וְזֶה לְהַפִּיךְ עַד שֶׁנִּלְחֲמִין עִמּוֹ גַּם־כֵּן.

כְּמוֹ כֵּן מִמֶּשׁ נִמְצָא בְּפְרֻטִּיּוֹת בְּמִלְּחָמוֹת הַבַּיִת הַנִּזְכָּר.

כִּי הָאָדָם בְּעַצְמוֹ הוּא עוֹלָם קָטָן וְנִכְלָל בּוֹ כָּל הָעוֹלָם וְיִמְלוּאוּ, מִכָּל־שָׁכֵן הָאָדָם וּבֵיתוֹ שֶׁנִּכְלָלִין בְּהֵם כָּל הָאֲמוֹת וְנִלְחֲמִין וּמִתְגָּרִין זֶה בְּזֶה כִּנְ"ל. וְעַל־כֵּן לְפַעֲמִים כְּשֶׁאֶחָד יוֹשֵׁב לְבָדוּ בַּיִתוֹ יִכּוֹל לְהִיּוֹת שֶׁיְהִי נַעֲשֶׂה מְשַׁגֵּעַ. וְזֶה נַעֲשֶׂה מִחֲמַת שֶׁהוּא לְבָדוּ וְנִכְלָלִין בּוֹ לְבָד כָּל הָאֲמוֹת, וְהֵם מִתְגָּרִין זֶה בְּזֶה וְהוּא מְכָרַח לְהַשְׁתַּנּוֹת בְּכָל פַּעַם לְבְּחִינַת אֲמָה אַחֲרַת כִּפִּי הַתְּגַבְּרוֹת אֲמָה עַל אֲמָה שֶׁהֵם כְּלָם נִכְלָלִין בּוֹ לְבָדוּ. וּמִחֲמַת זֶה יְכוּל לְהַשְׁתַּגֵּעַ לְגַמְרֵי מִחֲמַת הַתְּהַפְּכוֹת הַדַּעוֹת שְׁבוּ עַל־יְדֵי הַתְּגַבְּרוֹת הָאֲמוֹת שֶׁנִּכְלָלִין בּוֹ לְבָדוּ כִּנְ"ל. אֲבָל כְּשֶׁהוּא בִּישׁוּב בֵּין אֲנָשִׁים יֵשׁ מְקוֹם לְהַמְּלָחְמָה לְהַתְּפַשֵּׁט בְּכָל אֶחָד מֵהַבְּנֵי בֵית אוֹ בֵּין הַשְּׂכֵנִים כִּנְ"ל. [..] וְכִשְׁיָבֹא מְשִׁיחַ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ אִז יִתְבַטֵּל כָּל מִינֵי מִחְלָקָת וְיִהְיֶה שְׁלוֹם גָּדוֹל בְּעוֹלָם כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (ישעיה יא ט) "לֹא יִרְעוּ וְלֹא יִשְׁחִיתוּ" וְכו'.

האלט אזוי ווי אים ממש... [אחד הנוכחים: ער האט קיינמאל נישט געענטפערט...] ער האט נישט געענטפערט, נאר מענטשן זענען געווען זיכער...

[ס'איז דא א מעשה, ער איז געפארן אין מירון, ער איז געפארן ראש השנה אין מירון, ס'געווען איינער האט אים באגלייט צו די נסיעה און גערעדט מיט אים אויף די גרויסקייט פון 'קיבוץ ירושלים'. און זיין זון זאגט אים ס'שפעט – און ער הערט אים אויס, ער הערט אים אויס ביזן סוף, און ער ענדיגט, א גוט יאר, א גוט יאר – און ער גייט ארויף אויפן אוטו (קיין מירון)... יענער פלעגט אלעמאל זאגן אז ער האלט מיט אים, ער פארט דארטן – ער האט עפעס סיבות, אבער למעשה האלט ער מיט אים... שוין.]

[ש: ס'איז נישט קיין חכמה פון איינער וואס אלעמאל איז פארמאכט די מויל, די חכמה איז...] דער פארמאכן די מויל איז אויך א חכמה, ס'איז א גרויסע חכמה!

[ש: ער איז געווען אזא סארט: ער איז געווען א פארמאכטע מויל...] ס'איז נישט ריכטיג, ער איז נישט געווען א פארמאכטע מויל, נישט ריכטיג, ער איז נישט געווען א פארמאכטע מויל, ער איז נישט געווען, ער איז נישט געווען קיין שותק. ער האט גערעדט מיט מענטשן – (אבער) וואס ער האט נישט געוואלט האט ער נישט גערעדט. ער איז נישט געווען א פארמאכטע מויל, ער איז בכלל נישט געווען קיין פארמאכטע מויל...

שווייג – וועט דיר זיין ליכטיג!

[ש: איינער וואס ער האט עס נישט? צו אים רעדט נישט דער רבי?!] דער רבי רעדט צו אלע וואס האבן עס נישט! דער רבי זאגט אז מ'זאל קומען צום צדיק. "על ידי הצדיקים", דורך די תורה און דורך די צדיקים, "מחמת זה" קען מען זוכה זיין צו דעם, מיר האבן עס נישט אליין.

ווער ס'זאגט אז ער האט עס אליין... רבי יעקב מאיר (שכטער) שיחי' זאגט, אז די אלע מחלוקת ווערט פון די שלום-מאכער'ס. ווער ס'זאגט אז ער איז א 'עושה שלום', ער מאכט די גרעסטע מחלוקת'ן...

אז א מענטש זאגט: איך בין ווייט פון שלום, און דערפאר דארף איך פארמאכן מיין מויל. ווייל איך בין א אויפגערעגטער מענטש, איך האב נישט קיין ריינער מויל, וואס א רגע מער איך שווייג איז א מצווה. **דער מענטש - דאס איז שלום!**

דער וואס האלט אז ער איז א איש שלום – ה' ירחם! אלע חורבנות קומט נאר פון די אנשי שלום...

איך בין נישט קיין 'איש שלום'... איך בין א מענטש וואס איך דארף... א גרויסן טיפול דארף איך. יעדע רגע וואס איך פארמאך די מויל מיינע איז עס בכח פון צדיק, דער רבי זאגט מיר: שווייג, שווייג!

א מענטש פאלגט דער רבי, באקומט מען... שטייט י"ח פון "ווילנא'ער גאון", אז **"כל רגע ורגע שאדם חוסם פיו, זוכה בשבילו לאור הגנוז שאין מלאך ובריה יכולים לשער"**. אור הגנוז, מען באקומט א ליכטיגקייט.

דער רבי ברענגט אריין די ליכטיגקייט. שווייג, וועט דיר זיין ליכטיג! שווייג נאך אביסל – וועט דיר זיין נאך מער ליכטיג!!!

שווייג! שווייג! דאס זאגט דער רבי.

[שואל: וואס הייסט אז דער רבי זאגט שווייג? דער רבי וויל מען זאל שווייגן?!] אז דו ווייסט נישט וואס צו רעדן שווייג. דער רבי לערנט נישט אזוי!]

[ש: אויב איך מיין אז איך ווייס וואס צו רעדן...] קען זיין דיר הייסט דער רבי רעדן, אפשר – מיר הייסט דער רבי שווייגן. וואס עלטער איך ווער, הייסט ער מיר מער שווייגן... ער זאגט מיר: "זעהסט נישט?! דא האסטו גערעדט, דא האסטו גערעדט... נו?"

וואס עלטער איך ווער, הייסט ער מיר מער שווייגן, 'מיניה וביה' לערנט ער מיר ווער איך בין; און פאר דיר איז די עצה צו שווייגן... – אזוי זאגט ער מיר.

[ש: איז זאגסטו אז מ'דארף מאכן טעותים ביז מ'לערנט זיך אויס?] איך ווייס נישט. איך זאג דיר וואס דער רבי 'רעדט' מיט מיר... מיט יעדן איינעם רעדט ער אנדערש.

ווי האט געזאגט רבי שלמה וועקסלער, אז אליהו הנביא רעדט מיט יעדן איינעם – מיט מיר רעדט ער דייטשיש... רבי שלמה וועקסלער האט געהאט גילוי אליהו, האט אים אמאל איינער געפרעגט, וואס איז די שפראך פון אליהו הנביא? האט ער געזאגט: אליהו הנביא רעדט מיט יעדן איינעם זיין שפראך, מיט מיר רעדט ער דייטשיש...

[ש: וואס האט ער געמיינט צו זאגן?] כפשוטו. ר' שלמה וועקסלער איז געווען א איד וואס די שטאט האט געהאלטן אז ער האט גילוי אליהו. איינער האט אים אמאל געפרעגט האט ער עס געזאגט... איך זאג סתם – אז דער רבי רעדט מיט מיר אויף מיין שפראך. דער רבי רעדט מיט יעדער איינער פון אונז - -

ווי אזוי רעדט דער רבי באלעבאטיש? (רוגמאות)

[ש: וואס מיינט אז יעדער האט זיין באלעבאטישער חלק וואס דאס גייט נישט מיט, און דער רבי רעדט דארטן... ס'איז דא וואס ער לערנט, וואס ער דאוונט – וואס רופסטו זיין באלעבאטישער חלק?] ער איז א מענטש.. יעדער איינער איז נאר א מענטש. נאך אלץ, איז ער נאר א מענטש. יא, ער ווערט געטשעפעט, ער וויל כבוד, ער איז א גאנצער...

[ש: דער רבי זאגט אז מ'דארף ארויס גיין פון דעם...] דער ווארט, איז נישט קיין באלעבאטישער ווארט. דער רבי רעדט אויך צו א מענטשן באלעבאטיש.

[ש: וואס הייסט?] דער רבי איז מסביר א מענטשן: וואס כבוד? וואס ווילסטו כבוד?! דער רבי רעדט אויך צו א מענטשן אז באלעבאטיש זאל ער פארשטיין, באלעבאטיש (פראקטיש) זאל ער אראפ גיין פון דעם ענין.

(לדוגמא:) דער רבי זאגט, ס'איז דא א דיבור פון רבין, ס'שטייט אין שיחות הר"ן, דער רבי זאגט כ"א: וואס טראכסטו הרהורים רעים, ווילסט דאך נישט אנקומען אין תפיסה, "למה לך לצער את עצמך", וואס דארפסטו זיך סתם מצער זיין?

באלעבאטיש גערעדט: וואס האסטו? וואס מאכסטו משוגע? ס'איז א מצוה צו זיך מצער זיין, ס'איז א מצוה צו זיך מצער זיין?! צער בעלי חיים – פארוואס? ווילסט דאך נישט אנקומען אין תפיסה, איז טראכט נישט... וואס פייניגסטו זיך סתם!?

א מענטש זאגט אז ער האט תאוות, ער האלט זיך איין... (זאגט אים דער רבי:) האסט נישט קיין תאוות, האסט יסורים האסטו! תאוות האסטו? ביסט א בעל יסורים...

דער רבי זאגט די: וואס דארפסטו זיך פייניגן? דארפסט זיך טאקע נישט פייניגן! מוזט זיך טאקע נישט פייניגן כ"ב...

כא. ראה בשיחות הר"ן ש"ג, ש"ד: פעם אחת דבר עמי מענין מאוס תאנה הידוע. ואמר אז: מי שמהרהר בהרהורי נאוף הוא שוטה. כי הלא אפלו איש פשוט שקורין בעל הבית הוא גם כן אינו חפץ שיהיה נתפס חס ושלום, בענין זה. אפלו אם אינו ירא חטא כלל על כל פנים בודאי אינו רוצה שיהיה לו בדין בזה שיתפסו אותו עם וכו'. **ואם כן למה לו להרהר ולצער נפשו בחנם?!** וכבר מבאר שהמחשבה ביד האדם להטותה כרוזנו וכו'. עין בספרים הנדפסים בכמה מקומות מזה ויערב לך לעד, אם תרצה לקבלם באמת.

פעם אחת התלוצץ מזה ואמר שעל זה מבקשים בכל יום ואל תביאני לידי נסיון ולא לידי בדין. ואמר בזה הלשון: **אדער אה נסיון אדער אה בדין** (או נסיון, או בדין). הינו פי אם לא יעמד בנסיון יהיה לו בדין. וכבר מבאר קצת שספר הרבה מענין מאוס תאנה זאת וכו'.

כב. ראה ליקוטי עצות מהדור"ב דעת, י"ג: **אם היה זוכה האדם לישוב דעתו היטב באמת, אז היה מסתפל ורואה האמת, שכל היראות והפחדים שהוא ירא מבני אדם העומדים למנעו מעבודת השם הוא הכל שטות וקהל, ובחנם הוא ירא ומתפחד מהם, פי מה יעשה לו אדם;** וכן לענין התאוות גם כן, כי כלם הם שטות וקהל ממש, **ובחנם הוא מתאנה להם,** כי באמת אינם כלום, **ומי מכריח אותו לזה** וכו'. כי האדם הוא בעל בחירה ובקל יוכל להרגיל דעתו לסלק ממנו כל הפחדים וכל התאוות שלו כ"ל.

מוזט טראכטן דוקא וואס דו ווילסט נישט טראכטן?! ווילסט דאך עס
נישט טראכטן – איז טראכט טאקע נישט!

דער רבי נעמט, ער מאכט א מענטש א בן חורין; מוזט טאקע נישט
טראכטן. א מענטש דאכט זיך אים אז ער מוז טראכטן – מען מוז טאקע
נישט טראכטן!;

עכ"פ, דער רבי בארוהיגט א מענטשן, דער רבי רעדט צו א מענטשן...
דער רבי'נס זאך איז אריין ברענגען א מענטשן א ישוב דעת, א פשוט'קייט.
וואס מער א מענטש ווערט רוהיגער...

אזוי איז דאס – דער רבי האט אסאך שפראכן, אבער דער רבי רעדט צו
א מענטשן גאר באלעבאטיש.

רוב וואס א מענטש באמת דארף אנקומען, דער רבי האט דאך געזאגט^{יד}
אז די תאוות איז אזוי ווי "עמודי אור"... ס'איז גארנישט.

כג. וראה בעל"ת מכתב תל"א: רק זאת באתי לעורךך על מה שאתה רגיל לכתב בכל פעם
ש'לפי דרךך לחשב הרבה בכל דבר, על כן יש לה יסורים ובלבולים פאלה. ועל זה
באתי להשיבך, כי הוא גופא קשיא. כי אין זה חיוב חס ושלום לחשב הרבה, אדרבא
אדונינו מורנו ורבנו ז"ל הזהירונו הרבה לבלי לחשב הרבה. ואמר בפרוש שזה הענין שנקרא
איבער טראכטין [לחשב יותר מדאי] משליך את האדם מאד רחמנא לצלן. ואם אתה רגיל בזה
מכבר, ההכרח שתשתדל לשבר זאת ולהתגבר בכל פעם להסיח דעתך און ניט איבער
טראכטען [ולא להקבות מדאי במחשבה] בשום דבר, בפרט בענין מחשבות רעות ורעיונים רעים
צריכין לברח מהם לגמרי, ולבלי לחזור מחשבתו לאחוריו כלל. ולשכח לגמרי בכל עת מה שעבר
תחלה.

כד. ראה שיחות הר"ן ו: נדמו כל התאוות של העולם כמו עמודי אור הנקנסין בבית מן אור
החמה, כנראה בחוש שהם נדמין לעמודים מחמת הזריחה של החמה, וכאלו רוצים לתפס
אודן העמודי אור, שתופסים וחוטפים ואין בתוך הזיד כלום - כך הם כל התאוות של עולם
הזה.

דער רבי פלעגט אסאך רעדן, אזוי שטייט יי, דער רבי פלעגט אסאך רעדן אז ס'איז הבל הבלים; בארוהיגט זיך, בארוהיגט זיך, וואס יאגט איר יי? בארוהיגט זיך - - -

פראקטיש' און פשוט'

אזא איד ווי רבי לוי יצחק (בנדה), האט זוכה געווען צו גאר גרויסע מדרגות! אבער דער מענטש איז געווען א באלעבאטיש'ער מענטש. ער איז געווען מסודר, ער איז געווען זייער באלעבאטיש.

[ש: וואס מיינט באלעבאטיש, נישט בדרך עבודה?] יא, פשוט 'מינייה וביה' יעדע זאך. וועסט היטן די צייט – וועסטו האבן עולם הבא. וואס דארפסטו זיך נאריש מאכן? וועסט רעדן "דברים בטלים", וועסט עפעס האבן פון דעם?! וועסט לערנען א בלאט גמרא – וועסטו האבן עפעס פון דעם!

[ש: וואס הייסט נישט באלעבאטיש?] נישט באלעבאטיש הייסט, אז מ'קאכט אויף א מענטשן... [ש: ריבוי אור?] איך ווייס נישט צו ריבוי אור. אבער ס'איז דא א וועג וואס מ'רעדט צו א מענטשן, מ'פיערט אים אן... און ס'איז דא אז מ'רעדט צו אים פשוט. א זאך וואס מ'רעדט צו א מענטשן פשוט, האלט זיך אין אים יי.

כה. ראה שיחות הר"ן ש"ח, ובליקו"מ קי"ט תנינא.

כו. ראה בסיפוי"מ מעשה י"א מענין הבן מלך הרודף אחר הבהמות ואיש היער שאומר חדל מלרדוף אחריהם וכו', ובליקו"ה ברכת השחר ג, כ"ז.

כז. ראה ליקו"מ תורה ט' תנינא: ועל כן צריכין מנהיגי הדור לנפח העפרוריות מן הלב דהיינו מכל אַחַד מִיִּשְׂרָאֵל וְחוֹזְרִין וְנִתְחַבְּרִין חֲלָקֵי הָאֵשׁ שְׂבָכָל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל וְנִתְקַשְּׂרִין יִשְׂרָאֵל בְּיַחַד וְנִעְשִׂין בְּחִינַת לֵב וְכָל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל נִעְשִׂיה בְּחִינַת לֵב לְמִקּוֹם שְׂצָרִיךְ שְׂיִהְיֶה שֵׁם בְּחִינַת לֵב וְחוֹזֵר וְבוֹעֵר לְהַשֵּׁם תְּבַרַךְ כְּנֹ"ל אַךְ לְפַעֲמִים, כְּשֶׁמִּנְשֵׁב רִיחַ סַעְרָה אָזִי הוּא מִבְּעִיר הָאֵשׁ מֵאֵד חוּץ מִן הַמְּדָה כְּמוֹ כֵּן לְפַעֲמִים יֵשׁ שְׂמִנְשֵׁב בְּהָאֵדָם בְּחִינַת רִיחַ סַעְרָה וּמִבְּעִירוֹ בְּיוֹתֵר חוּץ מִן הַמְּדָה שְׂעָה בְּחִינַת הַרְיָסָה, בְּחִינַת (שְׂמוֹת י"ט): "פֶּן יִהְרָסוּ לְעֵלוֹת אֶל ה'" וְכוּ כִּי בְּמַפְלָא

[ש: דער רבי רעדט נאר באלעבאטיש?] ס'ווענדט זיך אין די שומעים! איינער הערט עס באלעבאטיש, איינער הערט עס פייער... קולות וברקים... איינער הערט אז ער זאגט: "וואס וועט זיין די תכלית פון די וועלט?" – ער רעדט, ער רעדט חשובן.

דער רבי זאגט ב"ח **"מה שהעולם רחוקים מהשם יתברך - ווייל מ'טראכט נישט פון תכלית, מ'האט נישט קיין ישוב הדעת"**, יא? – איז ס'דא א מענטש ער נעמט עס ער האט התבודדות, ער איז זיך מיישב, וואס וועט זיין מיט מיר? נאכאמאל, נאכאמאל, ס'איז משפיע אויף אים.

ס'איז דא א מענטש וואס זאגט מ'דארף רעדן אזעלכע סארטן שארפע דיבורים, מ'דארף זיך ארומוויקלען מיט טלית'ים, מ'זאל אויסקוקן ווי א נפטר און... עפעס א, עפעס א מצב... ס'איז דא מענטשן וואס יעדער זאך דארף זיין, ס'דארף עפעס א גאנצע זאך פאר דעם... ס'איז דא א מענטש, ער הערט עס פשוט.

[ש: ס'איז דא זאכן אין עבודת ה' וואס איינעם איז עס אסאך, און איינעם איז עס אביסל... ער שרייט אז דאס איז באלעבאטיש, און ער שרייט דאס איז גרויסע עבודות - ווי קען א מענטש וויסן?] **יעדער איינער דארף טאן וואס איז ריכטיג פאר אים.** דער רבי האט געזאגט ב"ח: **"דאס זאלט**

ממך אל תדרש (תגייגה יג) וְאָסוּר לְהִרְסָה לְעֵלוֹת אֵל הַמָּה שְׂאִינוּ רְאִי לוֹ לְפִי בְּחִינָתוֹ עַל כֵּן כְּשֶׁרוּאָה אָדָם שְׂבוּעֵר בְּיוֹתֵר חוּץ מֵהַמִּדָּה יִדַּע שֶׁזֶה בְּחִינַת רוּחַ סְעָרָה כִּנ"ל וְאַלְיָהוּ הָיָה יָכוֹל לְהִכְנִיעַ זֹאת וְכו' **כִּי הָרוּחַ צָרִיךְ לְנִשְׁבַּב בְּמִדָּה כְּדֵי שְׂיִדְלַק הָאֵשׁ שֶׁבִּלְבַב בְּמִדָּה עַל פִּי מִזְגַּה הַשְּׂוֹה כִּנ"ל.**

כח. ליקו"מ תורה י' תנינא.

כט. שיחות הר"ן נ"א: **אֵת זֶה תִּקְבְּלוּ מֵאֵתִי שֶׁלֹּא לְהִנִּיחַ עֲצֻמוֹ לְהַעֲלוֹם לְהַטְעוֹת.** שְׁלֹא טַעָה אוֹתוֹ הָעוֹלָם כִּי לֹא נִמְצָא אֶחָד שְׂיִהְיֶה לוֹ קֶץ וְסוּף טוֹב מִן הָעוֹלָם. וְכָל בְּנֵי אָדָם שְׂהִיּוּ אֶפְלוֹ אוֹתוֹן שֶׁתִּפְסוּ בְּיָדָם כֹּל הָעוֹלָם הַזֶּה כְּלוּ, הָיָה סוּפָם רַע מְאֹד גַּם לְדוּרֵי דוּרוֹת קִלְקֵלוֹ וְהִפְסִידוּ. וְאֶפְלוֹ אֲמוֹת הָעוֹלָם צָרִיכִים לִידַע מִזֶּה, מֵאַחַר שֶׁאֵין הָעוֹלָם הַזֶּה כְּלוּם, מֵה צָרִיכִים לַעֲשׂוֹת. עַל זֶה צָרִיכִים זְכִיּוּ מִן הַשָּׁמַיִם, לְזָכוֹת לִידַע מֵה שְׂצָרִיכִים לַעֲשׂוֹת. אַךְ יִשְׁדָּאֵל אֵין צָרִיכִים לָזֶה. כִּי כִּבְרָה הֵם יוֹדְעִים מֵה לַעֲשׂוֹת עַל יְדֵי הַתּוֹרָה.

וראה ליקו"ה פ"ר ג, ל"ד: והשם יתברך בטובו וברחמי הקדים והודיע לנו על-ידי צדיקיו האמתיים, וגם הראה לנו בחוש למי שיש לו שכל מעט שהעולם הזה מלא יסורים, למען גדע לגלי להניח

איר נעמען ביי מיר, די וועלט זאל אייך נישט נארן” – מ’זאל זיך נישט נארן! וועסט זיך נישט נארן, וועסטו וויסן וואס איז ריכטיג פאר דיר באלעבאטיש’ל.

איינער וואס ער זאגט, ער זאגט אז ער קען נישט לערנען, און ער קען יא לערנען – איז ער באלעבאטיש א בטלן; ער פאדרייט זיך דעם קאפ, ער פאדרייט זיך פשוט דעם קאפ.

[ש: ווייל ער איז נישט קלאר ביי זיך...] פארוואס איז ער נישט קלאר, ווייל ער מאכט זיך נישט קלאר... א ליגינער, איינער וואס זאגט אסאך ליגנט – איז מצליח זיך אליין צו אפנארן. א מענטש וואס איז זיך מרגיל צו רעדן תרוצים..

דער רבי רעדט צו יעדן איינעם, דער רבי רעדט צו יעדן איינעם, דער רבי מאכט אלעמען קלאר, דער רבי ארבעט מיט יעדן איינעם!

לְהַטְעוֹת עֲצָמָנוּ, חֵס וְשְׁלוֹם, כְּמוֹ שְׁאָמַר רַבְּנּוֹ זְכוֹרָנוּ לְבְרָכָה בְּזֶה הַלְשׁוֹן, אֵת זֶה תְּקַבְּלוּ מִמֶּנִּי שְׁלֵא תִנְיָחוּ עֲצָמְכֶם לְהַטְעוֹת בְּזֶה הָעוֹלָם, כִּי הָעוֹלָם הַזֶּה מְטֵעָה אוֹתָנוּ לְגַמְרִי, כִּי אֵין גַּם אֶחָד שְׂיִהְיֶה סוֹפּוֹ טוֹב מִזֶּה הָעוֹלָם וְכוּ’.

ל. ראה בטעם זקנים קונטרס קל”ב (עמ’ ח): מיר האבן אוצרות פון דעם רבי’ן אז מיר קענען זיין אמת’ע מענטשן! נישט (דוקא) קיין גרויסקייטן. דער רבי זאגט דאך - ‘יעדער איינער אין זיין ערך’.

טאמער וועט זיך איינער וועלן כאפן העכער (ממדריגתו), איז דאך עס שוין נישט קיין אמת! מען דארף זיך קענען, איך דארף וויסן - ווער בין ‘איך’ און ווער איז ‘יענער’, אבער אין דיין ערך קענסטו האלטן ביי אמת, טאקע נאר אין דיין ערך; ‘דו ווילסט צוקריכן צו יענעמ’ס אמת!?’ יעדער איינער האט זיך ‘זיין’ אמת. דער רבי זאגט: “אמת איז דער אויבערשטער!”. “ה’ אורי” - אז דער אויבערשטער לייכט מיר, דעמאלט האב איך פתחים ארויסצוגיין פון דעם חושך; אמת איז א ליכטיקייט.

עס זענען געווען טאקע ביי אונז מענטשן, פראסטע מענטשן, אבער אזעלכע אמת’ע אידן געווען, אמת! נאר “לה’ לבדו!” נאר לה’! דער רבי האט דאך געזאגט: “איך וועל אויספירן מיט מיינע בעלי בתים אזוי ווי איך פיר אויס מיט די חסידים!”. פארוואס? אז יעדער איינער האט זיך געצויגן צו ‘זיין’ אמת, איז א בעל בית אויך זייער גוט.

ס'איז דא ווייניג זאכן וואס ס'איז דיר אמאל נישט געווען קלאר, און ס'איז דיר היינט קלארער ווי אמאל? יא?! – דער רבי ארבעט מיט דיר. דער רבי ארבעט מיט יעדן איינעם!

[ש: אז ס'ווערט קלאר מיט די צייט, מיינט אז דער רבי ארבעט מיט דיר?] אוודאי! וואס הייסט? דער רבי ארבעט מיט יעדן איינעם! מ'דארף נישט קיין ראיות אויף דעם, איך פראביר דיר עס נאר דערנענטערן...

אבער דער רבי ארבעט מיט יעדן איינעם, נישטא אזא זאך; ביסט געווען ביים רבי'ן ראש השנה? ביסט געווען ביים רבי'ן נאך פאר ראש השנה? דו דרייסט זיך ארום דעם רבי'ן? דו לערנסט דעם רבי'נס ספרים? דו פראבירסט האבן התבודדות? – דער רבי ארבעט מיט דיר!

דער רבי ארבעט מיט יעדן איינעם!

מיטן רבי'ן, שטימט אלעס!

על כל פנים, דער רבי ברענגט אריין אין אונז אז מיר אלע דארפן זיין "אנשי שלום". אנשי שלום, רהיגע מענטשן, רהיגע מענטשן... מ'דארף וויסן, אז ס'איז דא צדיקים, וואס זיי זענען משיג דעם שלום פון די וועלט, און זיי זאגן אונז.

ווען איך דארף אליין טראכטן איז אפשר נישט; אפשר נישט אלעמאל קען מען זיין טאקע בשלום, און אפשר נישט אלע אופנים איז די זעלבע זאך...

קומען גרויסע צדיקים, קומט א גרויסער צדיק ווי דער רבי, און ער זאגט דיר: זאלסט וויסן זיין אז דער אויבערשטער געפינט זיך אין יעדן פלאץ, און אלע פלעצער זענען 'שלום', און אלע פלעצער זענען נישט מחולק...

זאלסט עס מקבל זיין פון רבי'ן, דער רבי ברענגט עס אריין אין דיר [מ'בעט דעם אויבערשטן אויף דעם, פארשטייט זיך, מ'דארף אסאך בעטן

דעם אויבערשטן אויף דעם]: זאלסט וויסן זיין אז אלע מצבים, אלע מצבים שטימען!

אלע מצבים – ווי קען זיין? איך דארף אזוי פיל לערנען, איך יאג נישט אן דאווענען. איך דארף אזוי פיל דאווענען, איך יאג נישט אן צו לערנען. איך דארף אזוי פיל טאן פאר פרנסה... איך דארף מזכה זיין את הרבים, און איך קען נישט טאן פאר זיך... – און אזוי נאך פיל זאכן וואס ס'שטימט נישט!

דער רבי זאגט, אז ס'שטימט יא, ס'שטימט יא! רבי נתן האט זוכה געווען – אזוי שטייט אין די הקדמה פון "עלים לתרופה" – וואס ער האט געטאן האט אויסגעזען אז דער מענטש 'אין לו בעולמו' נאר דאס, ער האט געטאן א צווייטע זאך איז אין לו בעולמו נאר די אנדער זאך... ווי האט עס געשטימט? דער רבי האט אים געמאכט שטימען!

מיטן רבי'ן שטימט אלעס!

רבי נתן האט ערב שבת און ערב יום טוב געקענט זיצן, אויפן טיש ליגט א אפענער "שולחן ערוך", און ער האט געארבעט לכבוד שבת, און האט צוגעגאנגען יעדער מאל און געלערנט ווייטער אין שולחן ערוך, ער איז נישט מבולבל געווארן.

רבי נתן שרייבט אויך אין הקדמה פון "ליקוטי הלכות" אז מ'קען לערנען א לאנגער ש"ך, מ'דארף זיך נישט צוטומלען. מ'קען לערנען לאנגע לימודים, מ'דארף זיך נישט צוטומלען.

דער רבי האט אים אריינגעברענגט א חיות! [ש: ער איז געווען גאר א מיושב'דיגער... און א מענטש וואס האט נישט ישוב הדעת?] ער האט עס נישט געהאט אליין, דער רבי האט אים עס אריינגעברענגט, דער רבי האט אים אריינגעברענגט...

פארקערט, דער רבי האט געזאגט רבי נתן ביים אנהויב, "איך קען דיר נישט מקרב זיין". ער האט געהט א צוטומלטע מחשבה לַי, ס'קומט אים מחשבות, ער האט נישט געקענט.. רבי נתן איז געווען אזא עילוי, אזא "בעל מוח", ער האט נישט געקענט צאמנעמען זיינע מחשבות – אבער דער רבי האט געזאגט, "איך וועל פראבירן".

דער רבי האט אנגעהויבן, ער האט אים געזאגט לַי "אביסל איז אויך גוט", נאך אביסאלע... די ביסאלאך, די ביסאלאך איז געווארן טייער ביי אים – איז

לא. ראה בחיי מוהר"ן שכ"ג: שְׁמַעְתִּי שְׁאָמַר פְּשָׁרְבִי אוֹתִי, שְׁקִשָּׁה מֵאֵד וְכוּ' מַחֲמַת שְׁבַעַל מַחֲשָׁבָה, שֶׁהוּא אֶחָד מֵעֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה דְּבָרִים הַמְעַכְבִּים אֶת הַתְּשׁוּבָה (עין רמב"ם הלכות תשובה פרק ד), אֲבָל אַף-עַל-פִּי כֵן אֲנִסָּה אֶת עֲצָמִי.

ובכוכ"א אנשי מוהר"ן ב: והנה מימי ילדותו וימי נעוריו של מוהרנ"ת ז"ל נכסף לבבו לעבודת ה', כי לא המדרש עקר אלא המעשה, ומכל שכן בעת התקרבותו אחר-כך לתלמידי המגיד ז"ל שהיו עדין בעולם וכו'. ומאז נתעורר ונכסף יותר לקיים התורה לעובדא ולמעשה (כי בדבר הזה נתעלה יותר הצדיקים והקדושים הנ"ל שהיו מצד הבעל שם טוב והמגיד זכר צדיקים לברכה), ומאז היה השתוקקותו וסופיו לה' יתברך גדול ונפלא מאד. אֲבָל מַעֲצָם הַתְּגָרוֹת הַכַּח הַמוֹנֵעַ וְהַמְדִיחַ שְׁבַכְל מְדוּגָה וּמְדוּגָה (וְכָל הַגְּדוֹל מַחְבְּרוּ יִצְרוּ גְדוֹל מִמֶּנּוּ, וּמִנִּיחַ כָּל הָעוֹלָם וְאֵינוּ מִתְגַּרְה וְכוּ' אֵלָא בְּתַלְמִידֵי חֻקְמִים) עַל כֵּן עָלָה יְגִיד בְּעִלּוֹת וִירִידוֹת רַבּוֹת וְעֲצוּמוֹת מֵאֵד בְּכָל עַת וְעַת, וְהָיָה קוֹשֵׁה עֲלָיו מֵאֵד כָּל דְּבַר שְׁבַקְדָּשָׁה שְׂרָצָה לְעִשׂוֹת, הֵן בַּתּוֹרָה וְהֵן בַּתְּפִלָּה וְכוּ' וְצֵא. גַּם הָיָה בַעַל מַחֲשָׁבָה גְדוֹל מֵאֵד שֶׁזֶה אֶחָד מֵהַעֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה דְּבָרִים שְׁמַעְכְּבִין אֶת הַתְּשׁוּבָה, וְלֹא יָדַע לְכָל הַנִּ"ל שׁוֹם עֲצָה וְתַחְבּוּלָה מֵהַ לְעִשׂוֹת כִּי כָּבֵד בָּחוּן וְנִסְעֵ לְכַמָּה צְדִיקִים אֲמַתִּיִּם שֶׁהָיוּ בְּאוֹתוֹ הָעַת פְּנ"ל, אֲבָל לֹא הוֹעִילוּ לוֹ כָּלֵל לָזֶה וכו'.

ובטובות זכרונות סימן ה': מוהרנ"ת קבל לפני רבינו ז"ל שהוא בעל מחשבה בלי שיעור, וזה אחד מכ"ד דברים המעכבין את התשובה, הגם שהמחשבות הם מפלפול, מגפ"ת ופוסקים וכיוצא, אך מבלבלים בעת התפלה. (וראה גם בשיש"ק החדש ב, ס"ו).

לב. ראה כוכבי אור שו"ס ממוהרנ"ת ס"ה: מוהרנ"ת ז"ל ספר, שְׁקִדְם שְׁנִתְקַרְבְּתִי לְרַבְּנוּ ז"ל כְּמַעַט הֵייתִי רְחוּק מִלְּמוּד. בְּשִׁבִיל שְׂרָצוֹנֵי הָיָה לְהִיּוֹת מִן הַמַּתְמִידִים, וְכִיּוֹן שְׁבָאֲתִי לְבֵית הַמְּדַרְשׁ וְנִדְמָן לִי אֵיזָה מְנִיעָה וְלֹא הֵייתִי יְכוֹל תַּכְף לְלַמֵּד לְמִדְתִּי מַעַט, וְעַבְרִי אִיזוּ מְנִיעָה, כְּשֶׁעַבְרִי זֹאת פַּעַם פַּעַמִּים וְשֶׁלֶשׁ כְּבָר הַתִּיאֲשָׁתִי מִיּוֹם זֶה, וְהַתְּמִידָה יִתְחַל מִיּוֹם שְׁנִי, וְכֵן אַרְעֵ לִי בְּיוֹם שְׁנִי בְּאֶפְסִים אַחֲרַיִם, וְכֵן בְּיוֹם שְׁלִישִׁי, עַד שְׁנַפְלְתִי לְאִוֶּשׁ וְנַעֲשִׂיתִי בְּטוֹן גָּמוּר. אֲמַנֵּם כְּשֶׁנִּתְקַרְבְּתִי לְרַבְּנוּ ז"ל וְאָמַר לִי אֹדוֹת זֶה אֲבִיסָעֵל אִיזוּ אוֹיֵךְ גוֹט (מַעַט גַּם-כֵּן טוֹב), כְּשֶׁבָאֲתִי אַחֲרֵי-כֵן לְבֵית הַמְּדַרְשׁ וְרֵאִיתִי שְׂאִינֵי יְכוֹל לְלַמֵּד הַרְבֵּה כִּי אִם מַעַט, וְנִזְכַּרְתִּי בְּדַבְּרֵי רַבְּנוּ ז"ל אֲבִיסָעֵל אִיזוּ אוֹיֵךְ

ער געווארן א מיושב'דיגער מענטש!^ב

די אלע מבוהלים, זענען אין א בהלה ווייל אביסל איז נישט טייער ביי זיי; זיי דארפן דאך אניאגן, זיי דארפן דאך אניאגן אין איין רגע אלעס... איז א 'וועלט-מלחמה'.

אבער קענסט יעצט אריינכאפן אביסל?! – שוין, זייער גוט. 'וואס וועט זיין ווייטער?!' – האסט אריינגעכאפט אביסל? ס'גאר טייער!

קענסט אביסל מכוון זיין א ווארט ביים דאווענען – ס'איז זייער טייער. 'אבער ווען וועל איך זיין א גרויסער עובד וואס דאוונט אפאר שעה?!' – אבער קענסט מכוון זיין, דערווייל קענסטו מכוון זיין א ווארט ביים דאווענען? זיי מכוון. נאך א ווארט...

און אזוי מ'דארף געבן צדקה, ס'איז א עבודה... – קענסט געבן א שקל, קענסט עפעס טאן פאר צדקה, געב צדקה עפעס – האסט אריין געכאפט! און אזוי יעדע זאך – טוה עפעס! מ'דארף מזכה זיין את הרבים, קענסט... איינער וויל רעדן מיט דיר, ווילסט אים אביסל אוועק געבן אביסל צייט, אביסל. האסטו געטאן, געגעבן, האסטו געטאן למעשה.

[ש: דער רבי זאגט ווי אזוי מ'יאגט אן און ווי אזוי מ'יאגט נישט אן?] דער רבי הייסט נישט אניאגן. הא גופא, דער רבי הייסט נישט אניאגן...

מענטשן פרעגן ווי יאגט מען אן – דער רבי זאגט דיר נישט אניאגן, דער רבי זאגט אז יעדער ביסל איז טייער. און א מענטש וואס ווייסט אז יעדער ביסל איז טייער, ווערט שוין זאכן!

ווען דער רבי וואלט געדארפט מסביר זיין פאר ר' נתן ביים אנהויב וואס גייט ווערן פון ר' נתן, וואלט ער אים נישט געקענט מסביר זיין. [ש: דאס איז געווען די הצלחה פון ר' נתן טאקע?] יא. יא. דאס איז געווען די הצלחה פון ר' נתן'ען.

גוט וּבְכֵן לְמַדְתִּי מְעַט, אַחֲרֵיכֶן אֲמַרְתִּי אֲלֵמֵד עוֹד מְעַט וְלְמַדְתִּי עוֹד מְעַט. וּמְעַט מְעַט יִצְאֲתִי מִיְדֵי הַיְאֹוֶשׁ וְנַעֲשִׂיתִי מִתְמִיד. (וראה גם שיש"ק החדש ב, נ"ו).
לג. ראה שיש"ק החדש חלק ב' - קצ"ב, ר"ב.

דער רבין'ס הנהגה מיט ר' נתן

[ש: נישט אויך די עצם התקרבות צום רבין, די עצם סגולישקייט פון רבין?] וואס הייסט? [וואס ר' נתן האט געהאט אזא מורא'דיגע...] וואס האט ר' נתן? איך ווייס נישט – איך ווייס וואס ר' נתן שרייבט אין "ימי מוהרנ"ת".

ר' נתן שרייבט אין ימי מוהרנ"ת, זאגט ער אזוי: "איך בין געבוירן געווארן שנת תק"מ, איך בין געווארן א חתן תקנ"ב, און בר מצוה געהאט תקנ"ג. און ביי דרייצן, שבת נחמו נ"ג האב איך שוין חתונה געהאט.

לד. ראה שם אות א: בשנת **תק"ם** נולדתי בקהלת-קדש נעמירוב בחמשה עשר בשבט. בשנת **תקנ"ב** נתקשר אבי זכרונו לברכה בשדוכין שלי עם חותני הגאון הצדיק המפורסם מורנו הרב רבי דוד צבי זכרונו לברכה ובשנת **תקנ"ג** בשבת נחמו היו הנשואין שלי בקהלת-קדש שאריגראד והייתי סמוך על שלחן חותני שני שנים ואז הייתי מתנגד גדול על החסידים מחמת שחותני היה חולק עליהם מאד, ודבר הרבה עליהם לפני ולפני שאר חתני ובני-ביתו, ואמר שכל פגנתו בדבורי קדי לרחק מהם.

אחר כך יצאתי משאריגראד בתחלת שנת **תקנ"ו** בחג הסוכות, ובאתי לקהלת קדש נעמירוב עם זוגתי תחנה והייתי סמוך על שלחן אבי זכרונו לברכה, ונתחברתי ללמד בחרף עם חברי זכרונו לברכה והוא היה מגדל מקטנוני בין החסידים, והיה אצל כמה צדיקים ודבר עמי הרבה והתנפח עמי שהחסידים הם יראים ושהצדיקים המפורסמים שביניהם הם גדולים במעלה מאד ועובדים את השם יתברך באמת (כאשר היא באמת) וגם שאר אנשים התנפחו עמי בזה ובכל זה הייתי חזק בדעתי הרבה בהתנגדות מחמת ארס הדבורים של חותני זכרונו לברכה שהכניס בי הרבה כי אף על פי שהיה צדיק וירא שמים, אבל לא זכה לידע מאור קדשת אמתת הצדיקים גדולי החסידים המפורסמים והיה חולק עליהם מאד פנזקר לעיל ומחמת זה בכל החרף הנזכר לעיל שהייתי בנעמירוב הייתי עדין מתנגד עליהם.

אחר כך מרובי הדברים של חברי הנזכר לעיל ושאר אנשים הבחנתי האמת, וזכיתי לכנס באמונת חכמים והספיקה דעתי עם החסידים שטוב להתקרב להצדיקים המפורסמים גדולי החסידים, כי הם אנשי אמת וה' עמם ואז נמשך עלי יראה קצת ונשתנתי לטובה בכמה דברים הידועים לי **ועם כל זה עדין הייתי תועה בדרך ולא ידעתי בין ימיני לשמאלי כי לא היה לי מנהיג פראוי, וכל מה שעבר עלי בימים אלו קצרה היריעה לספר.**

און איך בין געגאנגען וואוינען ביי מיין שווער, און מיין שווער האט גערעדט מיט אונז אסאך התנגדות, צוויי יאר. און שפעטער (אין יאר תקנ"ו) בין איך געגאנגען צוריק וואוינען ביי מיין טאטן, האב איך געהאט פיר יאר, און דארט האב איך געהאט א חברותא וואס ער איז געווען א חסיד, און ער האט זיך געדונגען מיט מיר צו די חסידים זענען יא... און איך האב געזעהן אז די חסידים זענען באמת, די צדיקים זענען גרויסע צדיקים.

איך האב זיך אנגעהויבן מקרב זיין צו צדיקים, און איך בין נשתנה געווארן לטובה אין כמה זאכן – אבער ”עדיין הייתי תועה בדרך ולא ידעתי בין ימיני לשמאלי”, ביז איך בין געקומען צום רבי'ן. און דער רבי האט מיר מקרב געווען, ”כאשר ישא האומן את היונק”^{לה}.

און גלייך – אזוי שרייבט ער יי - און גלייך נאך וואס איך בין מקורב געווארן, איז געווען גלייך שבת שובה (תקס"ג), האט מיר דער רבי שוין אנגעהויבן מרגיל זיין צו שרייבן זיין תורה.

און אזוי גייט ער אריין, דער רבי האט אים געגעבן די הנהגה און די הנהגה^{לה}, אזוי האט דער רבי געארבעט מיט אים. ער שרייבט אזוי, ווי דער רבי האט אים אריינגעפירט. זאגסטע 'סגולות'דיג, אוודאי איז עס סגולה'דיגע זאכן – אבער דער רבי האט פשוט געפירט ר' נתן'ען, ער האט אים פשוט געפירט.

לה. ראה שם אות ב: בשנת תקס"ב בחדש אלול זכיתי להתקרב לאדונו מורנו ורבנו הקדוש והנורא הרב האמת מורנו רבי נחמן זכר צדיק וקדוש לברכה והוא אחז בידו וקרבני ברחמי המרבים, ונשא אותי כאשר ישא האומן את היונק. וראה בכוכ"א אנשי מוהר"ן, ו: ולבו היה בויער מאד לעבודת השם יתברך, וכל תפלתו ולמודו היה בהתלהבות גדול מאד אשר אין לשער. ובכל עת ועת שיהיה צר לו בעבודתו יתברך, היה נוסע לאדמו"ר ז"ל, והוא הרבה מאד בדבריו הנעימים לעוררו ולהחיותו ולחזקו בכל מיני חזק. ואדמו"ר ז"ל דבר עמו שיקח לעצמו בדעתו שיתחזק בעבודתו יתברך אף אם יעבר עליו מה וכו' וכו', וכן עשה וקיים מוהר"נ ז"ל.

לו. שם: ותקף אחר ראש-השנה הראשון שנתקרבתי אליו שהוא ראש-השנה תקס"ג, התחיל להרגילני לכתב תורתו הקדושה וכו'.

לז. ראה שיש"ק החדש ב, ע.

ער איז געווען ביי צדיקים, ס'האט זיך געטאן, גרויסע זאכן. ר' נתן איז געווען אויסער זיך, ער איז באמת נשתנה געווארן – ער האט געזעהן אזעלכע יראת שמים, ער האט געזעהן... אזא בארדיטשובער רב, האט ער געזעהן... ער האט געזעהן זאכן, ער האט געזעהן. ער האט געזעהן גרויסע צדיקים, ער האט געזעהן אז ס'איז אנשי אמת, ער האט געזעהן אז ה' עימם.

אזוי זאגט ער - איך האב געזעהן אז דער אויבערשטער איז מיט זיי, איך האב געזעהן אז ס'איז צדיקים וואס דער אויבערשטער איז מיט זיי. אבער איך האב נאכנישט געוואוסט בין ימיני לשמאלי... איך האב געקומען צום רבי'ן האט ער מיר גענומען ווי א קליין קינד, 'כאשר ישא האומן את היונק', ער האט אנגעהויבן ארבעטן מיט מיר, ער האט מיר געגעבן א הנהגה, און די הנהגה...

און אזוי גייט ער אדורך די גאנצע (השתלשלות פון זיין התקרבות)... קענסט זעהן די גאנצע ימי מוהרנ"ת, וועסטו זעהן – פשוט ער שרייבט איך האב געגאנגען צום רבי'ן, איך האב זיך געבענקט צום רבי'ן, איך האב געוואלט זעהן דעם רבי'ן, איך האב מורא געהאט פון רבי'ן, און איך האב זיך מתגבר געווען, און דער רבי האט מיר געפרעגט... אלץ איז געווען פשוט פשוט. דער רבי האט געפירט, דער רבי האט אים געפירט גאר פשוט...

דער צדיק פירט דיר!

[שואל: ר' נתן האט געזעהן קלאר ווי דער רבי פירט אים... ר' נתן האט געהאט א הוראה ביי יעדע זאך וואס צו מאכן, ווי קענען אונז וויסן ווי דער רבי רעדט קלאר פון יעדע מצב?] דער רבי רעדט אויף יעדע זאך, אויף אלעס רעדט דער רבי!

[ש: ווי ווייס איך וואו איך אליין שטיי, איך ווייס דאך נישט וואו איך שטיי...] דער רבי רעדט אויך וואס מ'טוט ווען מ'ווייסט נישט. ר' נתן האט אויך אסאך מאל נישט געוואוסט אוואו ער שטייט... און דער רבי האט גערעדט צו אים אויך ווען ער ווייסט נישט.

אויך ווען מ'ווייסט נישט זאגט דער רבי וואס צו טאן. דאס איז איינע פון די הדרכות פון דעם רבי'ן, אז דער רבי לערנט אויס א מענטש, וואס מ'טוט ווען מ'ווייסט נישט.

דאס זאגט אויך דער רבי, דער רבי לערנט א מענטש – יעדער מאל, יעדער מצב, זאגט דער רבי אנדערע דיבורים...

איך געב א דוגמא:

דער רבי לערנט אונז די ענין פון וואַרטן (המתנה ואריכות אפיים).

דער רבי לערנט אונז תפילה.

דער רבי הייסט זיך פרייען מיט אביסל.

דער רבי זאגט ל^ה "וואס מ'טוט, אבי מ'טוט נישט קיין שלעכט'ס". ס'איז דא אסאך דיבורים פון רבי'ן אויף דעם!

(אבער) מ'זעהט קלאר אז דער רבי איז א רבי פון ווען מ'ווייסט נישט. זאג נישט אז דער רבי איז א רבי נאר ווען מ'ווייסט. רוב דיבורים פון רבי'ן.. אזוי ווי דאס "צריך לבקש שלום", מ'דארף זוכן דעם שלום, "לאהוב את השלום" – אוואו איז דער שלום? וואו?!

דאס זאגט דער רבי. איך האלט זיך אינמיטן קריגן מיט די גאנצע וועלט – 'איך וויל וויסן צו ער איז א צדיק צו א רשע, ער איז גערעכט צו איך בין גערעכט'. דער רבי זאגט דיר: נישט דו ביסט גערעכט נישט יענער איז גערעכט – "צריך לאהוב את השלום" זאגט דער רבי.

לח. שיחות הר"ן רס"ט: לענן הבלבולים שמבלבלים את האדם בעבודתו, שלפעמים נדמה שפך הוא צריך לעשות ולהתנהג, ואחר כך נדמה לו שלא כן היה צריך להתנהג רק בדרך אחר וכו', ולפעמים יש להאדם בלבולים גדולים מזה. ענה ואמר: מה צריכין להתבלבל, איך שעושין - עושין ובלבד שלא לעשות רע חס ושלום. וויא מען טיט. טיט מען. אביא מעטיט ניט קיין שלעכץ חס ושלום.

דער רבי זאגט דיר. דו זאלסט וויסן ווי אזוי איז מען זוכה? דורך די צדיקים! ער זאגט דיר. ער זאגט! אויב דו ווילסט הערן וואס ער רעדט – האט ער דיר געענטפערט!

[ש: ר' נתן האט געהאט; דער רבי האט געזאגט מאך אזוי, מאך אזוי, מאך אזוי...] נישט אלעס האט ער אים געזאגט, נישט אלץ האט ער אים געזאגט.

[ש: אויך אוואו ער האט אים נישט געזאגט האט ער אים געפירט?] אוודאי, אוודאי אזוי. ר' נתן רעדט פון דעם אסאך אז דער רבי פירט א מענטש מיט "רמזים" לט, דער צדיק פירט א מענטש מיט רמזים, מ'קען אים נישט אלץ זאגן...

[אחד הנכחים: ס'איז פול אין די בריוו ווי ער האט חלוקת העצה...] **אואה**, א גאנצער צייט, וואספארא שאלה... [ש: אפשר ווייל די בריוון האט ער געשריבן ווען דער רבי האט שוין נישט געלעבט...] דער רבי אליין האט געזאגט, דער רבי אליין, שטייט אין חיי מוהר"ן דער רבי האט געזאגט - - (בהמשך השיחה חוזר לענין זה).

[ש: ער האט אים געזאגט² צו מ'מעג עסן ציבל צו מ'טאר נישט...] דער רבי האט נישט געזאגט נאר וועגן עסן ציבל, דער רבי האט נאך זאכן געזאגט אויפן לעבן.

ציבל מיט רייכערן - - ס'איז דא א רשימה פון פופציג זאכן וואס דאס האט ער געזאגט - ס'איז דא נאך פופציג טויזנט זאכן וואס ער האט נישט געזאגט... נו, איז וואס וועסטו טאן מיט די פופציג טויזנט זאכן?

ס'טאקע דא מענטשן וואס.. איך וויל נישט זאגן אזוי - אבער ס'איז אזא סארט רושם אזא - ס'איז דא מענטשן וואס זייער גאנצע שייכות מיטן רבי'ן איז מיט די ציבל מיט די פאר זאכן, און ער איז א שטארקער ברסלב'ער (!) - און מיט דעם האט ער געענדיגט דעם נושא. און וואס איז מיט דער "ואציעה שאול הינך", און וואס איז מיט "אפילו בשאול תחתיות אפשר להיות סמוך לה' יתברך"? וואס א ציבל איז דאס?!

לט. ראה באריכות בליקו"ה נטילת ידים הלכה ו' (אותיות א, נד, נו, פח, פט).

מ. ראה שיחות הר"ן רס"ה. וראה בשיש"ק הישן ו, ש"נ.

[אחד הנכחים: וואס שטייט אין חיי מוהר"ן האסטו געזאגט?] אז דער רבי האט געזאגט מ"א, "אני חזק בכל הדברים שלי ואני חזק גם בזה - אז איך זאג נישט א מענטשן וואס צו טאן". דער רבי האט נישט געזאגט וואס צו טאן. דער רבי זאגט נישט פאר א מענטש (פונקט) וואס צו טאן (פארשטייט זיך, חוץ פון די "הלכות ברורות" און די "הנהגות כלליות").

[ש: וואס הייסט? זאכן וואס מ'דארף טאקע הכרעה...] וואס א הכרעה למשל? [ש: אויף רפואה...]
 רפואה איז דא א הכרעה, רפואה איז דא א הכרעה! אויף דעם איז דא הכרעה מ"ב.

[ש: צו א מענטש זאל לערנען צו ארבעטן; צו אויפשטיין חצות צו נישט; די אלע אזעלכע סארט הכרעות וואס א מענטש דארף...] דער רבי זאגט יעדן איינעם וואס צו טאן, יעדער איינער אין זיין שאלה. דער רבי זאגט נישט וואס צו טאן - אבער ער רעדט צו יעדן איינעם, אין דעם אליין, אין דעם (מצב) אליין (ווי ער געפינט זיך), זאגט ער אים -

דער רבי האט א שפראך מיט דיר!

[ש: ווי דארף אויסקוקן איינער וואס דער רבי פירט אים?] **איינער וואס ער זוכט דעם רבי'נס תשובות, איינער וואס זוכט דעם רבי'נס הנהגה - טרעפט עס.**

מא. ראה חיי מוהר"ן ת"ל: **אין דרכו ליעץ את האדם ולגזר עליו בדוקא שיעשה דוקא כמו שהוא מצוה, רק הוא מיעצו בדרך עצה טובה אם יעשה יעשה ואם לאו לאו. אף-על-פי שרצונו שיעשה כך, אף-על-פי-כן אין דרכו לדחוק על שום דבר שיהיה דוקא כך, אלא אם יהיה יהיה ואם לאו לאו. ויש לי כמה טעמים על זה. (...)** ואמר אז בתחלת שיחה זאת, אני חזק בכל הדברים שלי. כי בכל דבר ודבר מהדברים שלי יש לי כמה טעמים. **וגם בזה אני חזק מאד מה שאני גוזר על האדם שיעשה דוקא וכו' כנ"ל, כי יש לי כמה טעמים על זה וכו'.** וראה בליקו"ה הל' סעודה ד, י"ד: כי האדם הוא בעל בחירה ובודאי יש פח ביד הצדיק לטל הבחירה מהאדם ולהחזירו בתשובה, אבל אין זה תקון מאחר שאינו עושה תשובה בבחירתו. **ועקר התקון שהצדיק מגלגל עמו כל כך בדרכים נפלאים עד שזוכה להטות לבבו אליו יתברך עד ששב מעצמו לה' יתברך וכו'.**
מב. ראה שיחות הר"ן נ.

דער רבי זעהט, איינער וואס ער וויל דער רבי זאל אים פירן, איז פירט אים דער רבי און ער זעהט אז דער רבי פירט אים. אסאך מאל דארף מען שרייען, אסאך מאל דארף מען זוכן... אבער דער רבי פירט א מענטשן, וואספארא שאלה?

יעדער איינער וויפל ער וויל דעם רבי'ן, אזוי פיל טרעפט ער דעם רבי'ן. אלע טרעפן דעם רבי'ן די זעלבע זאך? יעדער איינער וויפל ער זוכט.

אבער וואס איז משנה וואס טוט זיך ביי יענעם – דער רבי האט אונז געלערנט^מ, "דאס איז מיין מעשה דאס איז יענעמ'ס מעשה", איך דארף נישט וויסן וואס ס'איז מיט יענעם. יעדער פאר זיך אליין דארף וויסן.

[ש: איך רעד דאך פאר מיר אליין - ווי קען איך זיך נאכקוקן?] דארפסט זיך נישט נאכקוקן, דארפסט זיך נישט נאכקוקן, ווילסט דעם רבי'ן? דו ווילסט דעם רבי'ן – איז דער רבי פאר דיר!

(יעצט) ווייל דו ווייסט אז דער רבי פירט דיר, נאך וואס דו ווייסט אז דער רבי פירט דיר, זעהסטו, זעהסטו אלץ וואס ס'טוט זיך מיט דיר, זעהסטו ווי ער פירט דיר.

[א' הנוכחים: ער איז דיר מזמין דעם דיבור מיט דעם מענטשן...] א'. [א' הנוכחים: דעם חבר מיט די דיבורים...] ס'שטייט, די אלע זאכן שטייט, ס'נישט מיינע המצאות, ס'שטייט אזוי, אויב דו גלייבסט אין דעם איז האסטו א תשובה!

ביי ר' נתן אליין שטייט אין ימי מוהרנ"ת^מ, אז ר' נתן איז געקומען א מאל צום רבי'ן, ער האט זיך אריינגעשטופט צו קומען צום רבי'ן, ער איז

מג. ראה סיפוי'מ מעשה מחכם ותם, ובהל' פסח ט, כ"ב. ובהל' שבת ז, ע"ד.

מד. ימי מוהרנ"ת ד: אחר קף בקיין {תקס"ד} צנה עלי להתחיל ללמד קבלה ומעשה שהיה קף היה, שאני באתי אליו עם רבי נפתלי, ואמר לי אני הבאתי אותך עתה כי רציתי לומר לך הנהגה חדשה {הינו ללמד קבלה}, ורצה שאבוא אליו, ועל ידי זה סבב השם יתברך עד שבאתי אליו וכו'.

אנגעקומען צום רבי'ן, האט אים דער רבי געזאגט ”איך האב דיר געדארפט האבן, האב איך דיר ממשיך געווען” – איך האב דיר געוואלט זאגן א הוראה אז זאלסט לערנען קבלה. מיינסט אז דו ביסט געקומען? איך האב דיר געברענגט, אזוי האט דער רבי געזאגט פאר ר' נתן'ען. אפילו וואס ער קומט, האט דער רבי געמאכט ער זאל קומען, אזוי שטייט אין ימי מוהרנ"ת.

[אחד הנוכחים: ס'איז דא א "פרפראות לחכמה" אין תורה ד' מה... 'א, 'יא. א באוואוסטע 'פרפראות'. אוודאי, אוודאי אז דער צדיק איז היינט אויך מדריך, ער געבט אויך היינט א "דרך לפי שורש נשמתו", ס'איז באוואוסט. די אלע זאכן שטייט אין אסאך פלעצער, ס'איז דברים ידועים.

עכ"פ, היינטיגע תורה דא אין תורה ל"ג זאגט ר' נתן אין הלכות חנוכה הלכה ג' מ"ו, זאגט ער דארטן: **”כִּי עַל־יְדֵי שְׂזוּכִין לְהִתְקַרֵּב לְהַצְדִּיק הָאֲמֵת, אֲזִי**

מַה. אוֹתִיּוֹת כ"ג, ל. ונעתיק רק חלק מאות כ"ח: ובוודאי כשהצדיק בחיים חיותו אז הצדיק מודיע לו את הדרך, ועכשיו צריך להאמין שכשרוצה באמת לילך בדרך הישר ועושה כל התיקונים הנ"ל בשלימות, אז מה שהשם יתברך שולח לו במחשבתו איזה דרך והנהגה לעבודת ה', צריך להאמין שזה דרכו הישר לעת עתה לפי שורש נשמתו. וממילא מובן שכל אחד צריך לחפש את דרכו בקודש בתוך הספרים הקדושים של הצדיק ותלמידיו ז"ל ובענינים כאלה שאפשר לו לדבר ולהתיישב עם חבריו בוודאי צריך לדבר עם חבריו, כי אולי יקבל מחבריו איזה הארת הדעת בבחינת ומקבלין דין מן דין, וגם צריך בכל פעם גם בביתו להתבודד ולשפוך שיחו לפני השם יתברך ולהתפלל לפניו שיתקן את עצתו וכו' וכמבואר כל זאת במקום אחר.

מַז. וז"ש באות א: כִּי לְשִׁמְלֵכוֹת הִרְשָׁעָה, שְׁהוּא הַסְטָרָא אַחְרָא, מִתְגַּבְּרִין עַל יִשְׂרָאֵל בְּכָל־אֵז בַּפֶּרֶץ, וְאִין מִנְחִין אֶת יִשְׂרָאֵל לִילָךְ בְּדַרְכֵי ה' בְּאֲמֵת, לְעַסֵּק בְּתוֹרָה וּמִצְוֹת, וְרוֹצִים לְהִשְׁפִּיחַ וּלְהַעֲלִים הַתּוֹרָה לְגַמְרֵי, חֵס וְשָׁלוֹם, וְלִפְעָמִים מִתְגַּבְּרִים, חֵס וְשָׁלוֹם, מֵאֵד מֵאֵד, עַד שֶׁהֵטוּב שְׁיִישׁ בְּיִשְׂרָאֵל בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד נִתְעַלַּם לְגַמְרֵי עַד שְׁאִין יוֹדְעִים כָּל־אֶיף לְהִתְעוֹרֵר עֲצֻמוֹ לְשׁוּב לְהִשָּׁם יִתְבַּרַךְ בְּאֲמֵת, אֲזִי עֵקֶר הַתִּקּוּן הוּא עַל־יְדֵי הַצְדִּיק הַדּוֹר הָאֲמֵת, כִּי עַל־יְדֵי שְׂזוּכִין לְהִתְקַרֵּב לְהַצְדִּיק הָאֲמֵת, אֲזִי לְשִׁמְלֵכוֹת הָאֲמֵת עוֹסֵק עִמּוֹ וּמְדַבֵּר עִמּוֹ וְרוֹאֶה מַעֲשָׂיו וּמִדּוֹתָיו, אֲזִי הִרְעַ נִתְבַּטַּל וְנִתְבַּלְבַּל לְגַמְרֵי כִּנְגַד הַצְדִּיק הָאֲמֵת שֶׁכִּפָּה אֶת יָצְרוֹ וְהִכְנִיעַ הִימֵי רַע, וְאֲזִי הִרְעַ נוֹפֵל וְהֵטוּב נִתְגַּלָּה אֲפִלוֹ מַעֲמָקֵי עֲמָקֵי הַקְּלֻפּוֹת (כְּמִבְּאֵר הַיֵּטֵב בְּמִאֲמַר הַנ"ל), כִּי הַצְדִּיק יָכוֹל לְבַנּוֹת הַתּוֹרָה וּלְגַלּוֹת הֵטוּב מִכָּל אֲדָם שְׁבַעֲוֹלָם, אֲפִלוֹ אִם הוּא בְּמִקּוֹם שְׁהוּא. (וראה עוד בהל' פורים הלכה ד').

כְּשֶׁהַצְדִּיק הָאֵמֶת עוֹסֵק עִמּוֹ וּמְדַבֵּר עִמּוֹ וְרוֹאֶה מַעֲשָׂיו וּמְדוּתָיו - אֵזִי הָרַע נִתְבַטַּל וְנִתְבַלְבַּל לְגַמְרֵי כְּנֶגֶד הַצְדִּיק הָאֵמֶת שֶׁכֶּפֶה אֶת יָצְרוֹ וְהַכְנִיעַ הַיָּמִי רַע - וְאֵזִי הָרַע נֹפֵל, וְהַטּוֹב נִתְגַּלֶּה אֶפְלוּ מֵעַמְקֵי עַמְקֵי הַקְּלָפוֹת".

ס'איז א מורא'דיגע זאך: דער צדיק קוקט אויף דיר, דער צדיק קוקט אויף דיר, פאלט זאכן... ס'צופאלט דער רע! ווייסט וואס טוט זיך אויף דער וועלט דא?!

[ש: נאכאמאל, אז וואס זאגט ער?] אז בשעת דער צדיק פארעט זיך מיט א מענטשן – אזוי זאגט ער: "כי על ידי שזוכין להתקרב להצדיק האמת, אזי כשהצדיק האמת עוסק עמו ומדבר עמו ורואה מעשיו ומדותיו - אזי הרע נתבטל ונתבלבל לגמרי כנגד הצדיק האמת". דער צדיק'ס מציאות איז אז ער קוקט אויף דיר מאכט פעולות, דער צדיק קוקט אויף דיר... דער צדיק פארעט זיך מיט יעדן איינעם, ער קוקט אויף יעדן איינעם...

[ש: איז דארף מען גלייבן... איז ווי קען איך טאקע זוכה זיין?] נו, אוודאי דארף מען גלייבן, אוודאי דארף מען גלייבן, פשוט אזוי. ווער ס'גלייבט נישט איז נישטא וואס צו רעדן מיט אים, איינער וואס גלייבט נישט, וואס זאל איך אים טאן. [אבער] וואס מאכסטו די גלייבן עפעס אזא שווערע זאך, גלייבסט נישט?

[אחד הנוכחים: די "ערשטע דריי מעשיות" מ'ז וואס דער רבי האט דערציילט פאר ר' נתן, איז דאך דאס געווען...]

יא, אז מ'זאל פארשטיין רמזים, אז מ'זאל וויסן אז דער רבי איז דיר מרמז די גאנצע צייט. דער רבי רעדט צו יעדן איינעם, דער רבי רעדט צו יעדן איינעם. דער רבי האט א שפראך מיט דיר, דער רבי קען דיר מ'... דער רבי קען צוגיין... (צו יעדן איינעם)

מז. ראה בשיש"ק החדש חלק ב, נ"א.

מח. ראה ליקוטי עצות מהדו"ב צדיק, עד: הַצְדִּיק הָאֵמֶת יוֹדֵעַ אֶת כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי מַה שֶּׁהוּא מִתְחַלֵּה וְעַד סוֹף וְכָל מַה שֶּׁעֲשָׂה וְעֵבֵר וְכוּ', וְיִדְעָה זֹאת הוּא דְבַר פְּשוֹט אֲצִלוּ לְגַמְרֵי. וְשֵׁם בְּאוֹת ע"ה: הַצְדִּיק הַגְּדוֹל הָאֵמֶתִי הַמְּפֹלָג בְּמַעֲלָה וְכוּ', הוּא יוֹדֵעַ כָּל שְׂרָשֵׁי נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל וּמְשִׁיג אוֹתָם מִתּוֹרָה שֶׁבְּכֹתֵב וְתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, וְיוֹדֵעַ לְתַת תְּקוּנָּים

”יומא דאזיל עם כולה יומין”

עכ”פ, דער רבי פירט אונז מיט א הנהגה, ס’איז א מורא’דיגע התעוררות דא פון די תורה (תורה ל”א), אז דער רבי פירט אונז אויף א דרך פון וועלן שלום.

וועלן שלום! וועלן רוהיגקייט! וועלן ס’זאל זיין שלום צווישן מענטשן, שלום צווישן אלע מאורעות פון דעם מענטשן, שלום צווישן אלע מידות פון דעם מענטשן... וויסן אז איך דארף וועלן, איך דארף וועלן ס’זאל זיין שלום - און דער רבי וויל איך זאל זיין.. דער רבי וויל עס.

און מיט דעם ברענגט מיר דער רבי ס’זאל ווערן א תיקון אין אלע מידות, ס’זאל ווערן א תיקון אין אלע מאורעות. דער רבי ברענגט צו ס’זאל ווערן אויסגעגלייכט, אלע מידות זאלן זיך אויסגלייכן איינע מיט די אנדערע, איינע זאל משלים זיין די אנדערע.

דער רבי ארבעט אזוי, דער רבי ארבעט מיט א מענטשן. ס’ווערט מבורר די מידות, ביז מ’איז זוכה צו דעם שלום וואס דער רבי רעדט דא. ס’איז א שלום, וואס דער רבי זאגט דא (אין סעיף ה’ מט), אז צום סוף ס’ווערט, נישט נאר

והנהגות לכל אחד בעבודת ה' וכן בסדר הלמוד וכיוצא, לכל אחד כפי שרש נשמתו. וראה המכתב הנורא בעלים לתרופה מכתב שע”ד.

מט. וז”ש: כי יש שני מיני אהבות, אחת שהיא אהבה שבמינים, כמו שמוכא לעיל ”יומם יצוה ה' חסדו” - יומא דאזיל עם כלהו יומין. שבכל יום, הינו שבכל מדה ומדה, יש שם אהבתו של השם יתברך עם ישראל, וזה שבפעל. ויש אהבה שהוא בכת, הינו האהבה שהיה בין ישראל לאביהם שבשמים קדם הבריאה, שהיו ישראל עדין בדעתו ובמחו. למשל, יש אהבה שהאב אוהב את בנו, שקל אדם יכול להשיג זאת האהבה. והתקשרות והאהבה ליש בין הבן ובין האב קשעדין הבן במח האב קדם ההולדה, זה ההתקשרות והאהבה אין אנו יכולין להשיג עכשו. כי אין משיגין עכשו כי אם בזמן ובמידות, ואהבה שבדעתו ובמחו היא למעלה מהזמן והמידות, ואינו מלבש בשום לבוש. ולעתידי לבוא שיתגלה אורייתא דעתיקא סתימא וכו' יתגלה האהבה שהיא

"אהבה שבימים", נאר "אהבה שבדעת". אזא הויכע סארט אהבה, אזא הויכער סארט שלום, אז ס'ווערט נכלל אלעס, איין זאך מיט די אנדערע, ס'ווערט נכלל, ס'ווערט איין זאך.

ס'איז דא א מענטש וואס זיין לערנען איז א דאווענען, זיין דאווענען איז א לערנען... דער רבי האט געזאגט², אז מיט מיין תורה וואס איך זאג, בין איך ממשיך... ער האט איינעם געפרעגט, וואס טוסטו משא ומתן? – האט דער רבי זיך אנגערופן, מיט מיין תורה איז מען ממשיך אלע אייערע משא ומתן מיט אייערע אלע געשעפטן וואס איר האט – אלע אייערע השפעות ווערט פון מיין תורה... מיט מיין תורה מאך איך חסד³!

פארשטייט? דער רבי פירט אונז אויף אזעלכע אופנים, וואס ער הויבט אויף מענטשן גאר.. גאר אויף אנדערע אופנים אינגאנצן.

ס'איז שוין שפעט, איך וועל דיר זאגן א ווארט קורץ: דער רבי הויבט אן רעדן די תורה, רעדט ער פון אהבה, זייער אינטרעסאנט, ער רעדט פון אהבה. שפעטער (אין סעיף ד') זאגט דער רבי אז די מידה פון אהבה – "יומם יצוה ה'

בדעת, שהיא פנימיות התורה וכו' וכשיתגלה הפנימיות, הינו אלקותו, אזי יתרבה השלום, כמו שכתוב: "לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי, כי מלאה הארץ דעה", שיתגלה האהבה שבדעת וכו'.

ג. ראה חיי מוהר"ן שני"ד: אומר: הסוד מרע שלי הוא חדוש נפלא, וגם העשה טוב שלי הוא נפלא מאד, כי אני עושה טוב הרבה באמת, והתורה שלי עושה הרבה מאד בעולם. **כי על ידי התורה שלי נמשכין כל ההשפעות שבעולם.** ודבר עם אהד, מה המשא ומתן שלך, עם חטים אהה נושא ונותן, גם זה נמשך על ידי התורה שלי. [וראה בליקו"ה ראש השנה ו, י"א: כי באמת הצדיק אינו צריך כלל להעולם בשביל עצמו, כי אדרבה ממנו כל ההשפעות וכל העשירות שבעולם, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה "כל העולם נזון בשביל חנינא בני וחנינא בני די לו בקב חריבין" וכו'.]

נא. ראה ליקו"מ תורה י"ד מענין ה"תורת חסד" שלומד הצדיק שמאיר בשורשי נשמות ישראל וכו', ובליקו"ה בציעת הפת ד'.

חסדו”, אז די מידה פון חסד איז ”יומא דאזיל עם כולהי יומין” (ס’געפינט זיך אין אלע מידות) ^{נב}.

למעשה, די מידה פון אהבה גייט אויך מיט די גבורות, מיט אלע מידות. אבער דער רבי זאגט ^{נב} טאקע פריער (אין סעיף ג) – אז ווי אזוי איז מען זוכה טאקע ס’זאל נתגלה ווערן די אהבה? דאס ווערט דורך דעם וואס ער איז **”כופה יצרו!”**

יעצט, כפית היצר איז דאך שוין ”גבורות” (איז ווי אזוי ווערט דורך דעם ”אהבה”?) – זעהט מען די זאך; אז א מענטש איז ”אוהב את השלום” – ער וויל, ער וויל די אהבה, ער וויל טרעפן ווי די אלע מדות זענען נישט מחולק – געבט מען אים א כח אז ער זאל כופה זיין דעם יצר, דעמאלטס ווערט איינגעבראכן די אלע וואס זענען ’מפרידים’ און ס’ווערט נתגלה די אהבה.

זעהט מען אז די ’אהבה’ מיט די ’יראה’ גייען צוזאמען. די ’אהבה’ מיט די ’כפיה’ גייען טאקע צוזאמען; די כפיה איז אויך א חלק פון די אהבה, ס’איז

נב. וזל”ש בסעיף ג: **הימים נקראים מדות**, כמו שכתוב ”ומדת ימי”. **והמדות הם התורה**, כי אורייתא קלה הם מדותיו של הקדוש-ברוך-הוא, **כי התורה מדברת מאהבה ויראה ושאר המדות**. ובה ברא הקדוש-ברוך-הוא עלמין וכו’ ואותיות התורה הם המחיין את כל דבר ודבר וכו’. ובסעיף ד: וזה ידוע, שהתורה הינו המדות, הינו הימים (כנ”ל), שורה בהם אהבתו יתברך שמו. כמו שכתוב בזהר הקדוש **”יומם יצוה ה’ חסדו”**, **שהחסד הינו האהבה** וכו’, **הוא יומא דאזיל עם כלהו יומין** {יום שהולך עם כל הימים}, הינו המדות. כי המדות הם צמצומים לאלקותו, כדי שנוכל להשיג אותו על-ידי מדותיו, כמו שכתוב בזהר הקדוש ’גגין דישתמודעין לה’, כי בלא מדותיו אי אפשר להשיג אותו.

ומחמת האהבה שאהב את ישראל, ורצה שידיבקו בו ויאהבו אותו עמו מזה העולם הגשמי, הלביש את אלקותו במדות התורה. וזה בחינות של תר”ג מצוות וכו’ כי כך שער בדתו, שעל ידי הצמצום הזה נוכל להשיג אותו ולעבדו וכו’ כי פן שער ומדד על ידי אהבתו. נמצא שעל ידי אהבתו שאהב את ישראל, הלביש את עצמו במדות התורה. **נמצא שבכל מדה ומדה יש שם אהבה, שהקדוש-ברוך-הוא אוהב את עצמו עם ישראל.**

נב. עיין היטב בתורה. וכסיכומו של מוהרנ”ת בסוף התורה: כי מבאר שם **שעל-ידי כפית היצר, זוכה לגלות האהבה, שהוא החסד, שהוא יומא דאזיל עם כלהו יומין**. דהינו שהאהבה שהוא החסד מלבש בכל המדות וכו’.

"יומא דאזיל עם כולהי יומין". פארוואס בין איך כופה דעם יצר? – מיט אהבה – ווייל איך האב אהבה, בין איך זיך מתגבר!

דער רבי זאגט מפורש אין די שפעטער'דיגע תורות, אין תורה פ' - זאגט דער רבי דארטן - אז פארוואס ווערט דער צדיק (בחנית יוסף) אנגערופן "ברית שלום", ווייל די מידה פון צדיק גייט טאקע מיט מסירות נפש. מסירות נפש; ביים אנהויב ווערט ער נתעורר מיט אהבה צום אויבערשטן (חסדים), און דערפאר איז ער זיך מוסר נפש וואס דאס איז "גבורה".

פון וואו האט ער די כח צו זיך מוסר נפש זיין ("גבורה")? – פון די אהבה וואס ער האט ליב דעם אויבערשטן! דאס מיינט, די אהבה איז מעורר די גבורה. א מענטש גייט מיט די מידת אהבה; ער וויל – דאס געבט אים א 'כח הגבורה' און ער איז זיך מתגבר.

אבער א מענטש זאגט 'איך האב נישט קיין כח צו זיך מתגבר זיין אויפן יצר הרע' – פארוואס? ווייל דו האסט נישט קיין אהבה. 'פארוואס זאל איך זיך מתגבר זיין?!', ער האט נישט פארוואס... אבער א מענטש וויל, ער האט רצונות, ער וויל... דער רבי זאגט 'לאהוב את השלום', ליב האבן די

נד. זל"ש: ומה הוא השלום, שמתבר תרי הפכים. כמו שדרשו רבותינו, זכרונם לברכה (זהר ויקרא דף י"ב): בפסוק: "עושה שלום במרומי", כי זה המלאך מאש וזה ממים, שהם תרי הפכים כי מים מכבה אש, והקדוש ברוך הוא עושה שלום ביניהם ומחברם יחד. והוא בחינת יוסף, כי יוסף מחבר תרי הפכים, חסדים וגבורות וכו'. וזהו בחינת קדוש השם, כי קדוש השם הוא גם כן בחינת חסדים וגבורות. כי מתחלה הוא נתלהב בשלהובין דרחימותא - זהו בחינת חסדים. ואחר כך מתגבר על יצרו, ומוסר את נפשו למוות על קדוש השם - זהו בחינת גבורות, שושני בחי' אלו זהו בחינת שלום, בחינת יוסף כנ"ל.

ולכן אפלו פושעי ישראל הערו את נפשם למוות על קדוש השם וכו' שבכל אחד מישראל מקשר בו בחינת יוסף, שהוא בחינת שלום, בחינת קדוש השם כנ"ל. ועל כן תקף קשרוצין להעבירו על דת, חס ושלום, להפרידו מבחינת ישראל, נתעורר בו תקף בחינת יוסף שמקשר בישראל, שהוא בחינת מסירת נפש על קדוש השם. דהיינו שלהובין דרחימותא, ונשי"ז התגברות על יצרו למוות על קדוש השם, שזהו בחינת שלום, בחינת יוסף כנ"ל.

ליבשאפט. אפילו דו האסט נאכנישט לייב – וועלן וועלן! איך וויל וועלן...
ער האט נאך מער רצונות, נאך מער רצונות...

איז אינמיטן באקומסטו א כח, ווערט ”יומא דאזיל עם כולה יומין”, די
אהבה איז מעורר די יראה, די אהבה איז מעורר די גבורה, און אינמיטן
באקומסטו א כח; קענסטו כופה זיין דעם יצר, ווערט נתגלה מער אהבה,
שפעטער ווערט נתגלה די ”אהבה שבדעת”. דער רבי ברענגט דא כמה
מדריגות אין די אהבה; נאכמער, נאכמער...

אבער, אבער די אהבה איז מעורר די יראה. דאס דערציילט אונז דא דער
רבי אין די תורה, א מורא'דיגע זאך! (און דאס איז נאר איין חלק פון די וואונדערליכע ”שלום”
און התכללות פון אלע מידות און מאורעות – וואס דער רבי רעדט דא אין די תורה).

”גם שם, יכולין למצוא אלקותו”

און פון וואו באקומט מען עס? דורך לערנען תורה, בפרט די תורה פון
צדיק - וואס דער רבי רעדט דא שפעטער ^י - די ”תורה הגנוזה”.

נה. וזל"ש בסעיף ה': וְזֶהוּ הַיּוֹם הַזֶּה יוֹם אֶחָד יָבֵדַע לֵה"י, שִׁיתְגַּלֶּה הָאֱהָבָה הַנִּקְרָא יוֹם, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב:
”יוֹמִים יִצְנֶה ה' חֲסֵדוֹ”. הֵינּוּ הַתּוֹרָה הַפְּנִימִיּוֹת שֶׁהִיְתָה צְפוּנָה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (בְּרֵאשִׁית א):
”וַיֵּרָא אֱלֹקִים אֶת הָאָדָם כִּי טוֹב”, וְאָמְרוּ רַב"ל (תְּהִלָּה י"ב): ”כִּי טוֹב לִגְנוֹ”, כִּי אִיךְ הַתּוֹרָה הַזֹּאת אֵין
הָעוֹלָם כְּדָאֵי לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ וכו'. וַיֵּשׁ גַּם כֵּן צַדִּיקִים שֶׁהֵם צְפוּנִים וּמְסֻתָּרִים, שְׂאִין הָעוֹלָם כְּדָאֵי
לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם וכו'.

**וּכְשִׁיתְגַּלְוּ הַצַּדִּיקִים הַצְּפוּנִים, וְהַתּוֹרָה הַצְּפוּנָה, אָזִי יִתְגַּלֶּה שְׁלוֹם רַב בְּעוֹלָם, שִׁיתְחַבְּרוּ כָּל
הַפְּכִים יַחַד,** כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב: וְגַר זָאֵב עִם כְּבֶשׂ. כִּי אַז יִתְגַּלֶּה הָאֱהָבָה שְׁבֻדְעָתָה, הַנִּקְרָא ”יוֹם אֶחָד יָבֵדַע
לֵה"י”, הֵינּוּ הָאֱהָבָה שְׁבֻדְעָתָה אֲשֶׁר הוּא לֹא יוֹם וְלֹא לַיְלָה, הֵינּוּ שֶׁהָאֱהָבָה הַזֹּאת הִיא לְמַעַלָּה מִהַזְּמַן
וּלְמַעַלָּה מִהַמְּדוּת.

ובאות ז': כְּשֶׁמְקַשֵּׁר אֶת הַלֵּב לְהַדְעָתָה, שְׁלֵבּוֹ בְּרִשׁוּתוֹ, שְׁכּוּפֵךְ אֶת יִצְרוֹ, אָזִי לְפִי בְּחִינַתוֹ ”אֱהָב
יָמִים” - הוּא מְקַשֵּׁר אֶת הָאֱהָבָה מִדְּעוּת, לְתוֹךְ הַיָּמִים וּלְתוֹךְ הַמְּדוּת. לְךָאוֹת טוֹב, וְרוּאֶה וּמְשִׁיג
אֶת הָאָדָם כִּי טוֹב וְגִנּוּז. שְׁמִשְׁיג הָאָדָם, הֵינּוּ הַתּוֹרָה הַגְּנוּזָה, וְהַצַּדִּיקִים הַגְּנוּזִים.

די תורה פון צדיק דערציילט אונז עס, די תורה פון צדיק דערציילט אונז די אהבה וואס איז "כל נתיבותיה שלום". די "צדיקים גנוזים", זיי דערציילן אונז, זיי דערציילן אונז די מציאות פון אויבערשטן אין יעדן פלאץ... ממילא ווערט "בהשם אהלל דבר, באלוקים אהלל דבר".

אז א מענטש גלייבט אז אפילו אין כפירה בעיקר, אפילו אין א מצב פון "היכן אלוקיך ניי" – ער דערשרעקט זיך נישט. א מענטש קומט אים רח"ל א בלבול אין אמונה [דארף ער ווייסן:] די בלבול אמונה איז אויך אמונה. איי איך ווייס נישט, אבער איך וויל, איך וויל עס וויסן... ווילסט עס וויסן? ביסטו כופר אין די כפירה!

וועט נתגלה ווערן, וועסטו זעהן אינמיטן ס'איז כולו אמונה, ס'איז בכלל נישט... ס'נישט קיין כפירה! ס'גארנישט, ס'איז נערוון, ס'איז בכלל נישט קיין כפירה – וועסטו זעהן אז ס'איז גארנישט מיט נישט.

וואס מער, וואס מער... דאס זענען אונז די צדיקים אלץ מגלה. מ'קען נישט אליין, די צדיקים זענען אונז מגלה: זאלסט וויסן אז אין גרעסטן תוקף, אין 'תוקף מדור הקליפות' – געפינט זיך אויך דער אויבערשטער!

א מענטש פילט אז ס'איז דא ביי אים תאוות וואס איז נישט שייך צו רעדן פון דעם, ס'איז אזא תוקף, מ'קען עס נישט רעדן... אבער איך ווייס פארט דעם אמת אז ס'איז דא דא אלוקות, און איך פראביר זיך ברעכן... אפילו יעדער משהו איז כפית היצר. אפילו איך וויל זיך נאר ברעכן, איך וויל נאר... איך וויל זיין אן הענט און אן פיס... ברעך איך שוין עפעס. יעדער

נו. בתחילת התורה (אות ב'): וְזֶה שִׁמְבִיא בִירוּשָׁלַיִם (תענית פ"א): 'אם יאמר לך אדם היכן אלקיך, תאמר לו: בְּכֶרֶךְ גְּדוֹל שְׁבְרוּמִי, שִׁנְאַמֵּר: "אלי קרא משעיר". נִמְצָא שָׁחָה הָאָדָם שִׁשְׂאֵל הֵיכָן אֱלֹקֵיךָ, בְּוֹדָאֵי הוּא מְשַׁקֵּעַ בְּמִדּוֹר הַקְּלִפּוֹת, כִּי הוֹצִיאָ אֶת עֲצָמוֹ מִן הַכֶּלֶל וְכִפֵּר בְּעֵקֶר, שִׁאֲמֵר: הֵיכָן אֱלֹקֵיךָ, וְנִדְמָה לוֹ שֶׁבְּמִקוֹמוֹ אֵין שֵׁם אֱלֹקִים. בְּכֵן תֵּאמֵר לוֹ: אֲפִלוּ בְּמִקוֹמָךָ שִׁאֲתָה מְשַׁקֵּעַ בְּמִדּוֹר הַקְּלִפּוֹת, גַּם כֵּן שֵׁם תִּוְכַל לְמַצָּא אֱלֹקֵינוּ. כִּי הוּא מְחַיֶּה אֶת הַכֵּל, כְּמוֹ שִׁפְתָנוּב: "וְאֲתָה מְחַיֶּה אֶת כָּלֶם". וּמִשָּׁם אֲתָה יְכוֹל לְדַבֵּק אֶת עֲצָמְךָ בּוֹ יְתַבָּרֵךְ, וְלָשׁוּב אֵלָיו בְּתִשְׁבּוּבָה שְׁלֵמָה. כִּי לֹא רְחוּקָה הִיא מִמֶּךָ. אֵלָּא שֶׁבְּמִקוֹמָךְ שֵׁם רַבּוֹ הִלְבוּשִׁים וכו'.

ברעכן איז מגלה מער, ביז ס'וועט נתגלה ווערן... דער אויבערשטער פירט מיט יעדן איינעם זיין מעשה, אבער דאס איז די וועג.

דער אויבערשטער זאל אונז אלע העלפן מ'זאל זוכה זיין בזכות די צדיקים הגנוזים צו די תורה הגנוזה, און זאל מען זוכה זיין צו שלום אמיתי. ומלאה הארץ דעה את ה', לעבדו שכם אחד, אמן!

פניני דהיי

שלום במידותיו

- א מענטש דארף נישט זיין צוטיילט אין זיך. די מידות זאלן זיין אויסגעגליכן, און ער זאל נישט לעבן מיט קאנפליקטן און פארדרייענישן אין זיך. די מידה פון שלום איז מסדר אלעס.
- "מיטן רבי'ן שטימט אלעס" – תורה, תפילה, פרנסה, חסד און אלע חלקים פון לעבן קענען זיך פאראייניגן און ווערן איין עבודה. דער רבי ברענגט שלום צווישן אלע סתירות, מען ווערט א מיושב'דיגער גלייכער מענטש.

שלום בכל מאורעותיו

- מען דארף טרעפן דעם אויבערשטן אין יעדן מצב, סיי אין גוטע צייטן סיי אין שווערע. "בה' אהלל דבר, באלקים אהלל דבר", אין אלע מצבים קען מען לויבן דעם אויבערשטן (אפילו אין שווערע מצבים איז אויך דא א סארט "הלל").

לבקש שלום

- דער רבי לערנט אז דער כלל גדול אין אידישקייט איז צו זוכן שלום – מיט זיך, מיט אנדערע און מיט אלע מאורעות החיים.
- אן אמת'ער עובד ה' דארף זיין א "איש שלום". דער רבי וויל אז מען זאל ווערן "אנשי שלום". שלום איז נישט קיין זייטיגע מידה, נאר א יסוד וואס נעמט אריין אלע אנדערע מידות.

שלום בין ישראל

- מען דארף וועלן שלום, דער רבי לערנט אז מ'דארף וועלן שלום! ווען ס'פעלט שלום צווישן אידן, ליידט יעדער דערפון.
- אסאך מחלוקת'ן קומט פון מענטשן וואס האלטן אז זיי מאכן שלום. אמת'ע שלום הייבט זיך אן מיט ענוה, זיך האלטן ווייט פון מחלוקת, און וויסן ווען צו שווייגן. "שווייג, וועט דיר זיין ליכטיג!"

• אהבה צום באשעפער, באקומט ער כח צו זיך מתגבר זיין אויפן יצר.

• "כפיית היצר" קומט פון ליבשאפט צום אויבערשטן. ווי מער אהבה, אלץ מער כח צו מנצח זיין דעם יצר.

• שלום איז דער תכלית פון בירור המידות: אלע כוחות, מידות און מאורעות ווערן נכלל איינס אין צווייטן ביז עס ווערט "אהבה שבדעת".

באלעבאטיש'קייט

• דער רבי רעדט אסאך צום 'באלעבאטישן' חלק פונעם מענטש. גוטע מידות, דרך ארץ, רוחיגקייט און נארמאלקייט זענען יסודות פון עבודת ה'.

• דער רבי העלפט א מענטש אויך אין זיין באלעבאטיש'ער חלק, זאל זיך ציען צום קדושה. דער רבי פירט דעם מענטש מיט פשוט'ע-פראקטישע עצות.

• דער רבי האט אסאך שפראכן, אבער דער רבי רעדט צו א מענטשן גאר באלעבאטיש. דער רבי רעדט צו א מענטש פשוט און פראקטיש, ער ווייזט אים חשובן; איינס און נאך איינס (ראה דוגמאות בפנים הקונטרס).

• מ'דארף עס נעמען און פשוט אריין לייגן אין אסאך התבודדות און זיך מיישב זיין נאכאמאל און נאכאמאל אויפן תכלית, אזוי ווערט מען א אנדער מענטש אינגאנצן.

• די עכטע קדושה וואקסט נישט פון אויסגערייסקייט, נאר פון א

• אפילו אין די טיפסטע ירדות און בלבולים געפינט זיך דער אויבערשטער. די תורה פון צדיק איז מגלה אז מען קען טרעפן אלוקות אין יעדן פלאץ און אין יעדן מצב. "גם שם יכולין למצוא אלקותו יתברך".

• "לא יתבהל ולא יתבלבל משום דבר שבעולם" – שלום מיינט נישט נאר רואיגקייט צווישן מענטשן, נאר אויך נישט ווערן צומישט פון וואס ס'גייט איבער אויף אים.

"לאהוב את השלום"

• נישט נאר זוכן שלום, נאר אויך ליב האבן שלום. די תורה און די צדיקים בויען אין א מענטש א רצון צו וועלן 'שלום'.

• די כח צו געפינען דעם אויבערשטן אין אלע מאורעות קומט דורך תורה און דורך צדיקים (וואס האבן א שלימות אין שמירת הברית), וואס ווערן אנגערופן "שלום" און "ברית שלום". דאס ברענגט שלום צווישן אלע כוחות און מאורעות פונעם מענטש, און אויך צווישן אידן.

אהבה וברית שלום

• שמירת הברית איז פארבונדן מיט אהבת ה'. אהבות נפולות קומען פון א פגם אין אהבה, און אמת'ע אהבה איז מבטל די אלע.

• אהבה (חסד) און גבורה גייען צוזאמען. ווען א מענטש האט אמת'ע רצונות און

וועג. ווארטן, תפילה, שמחה מיט אביסל, און נישט טאן שלעכטס – זענען אויך הדרכות.

• דער יסוד פון רבי נתן'ס הצלחה איז געווען אז דער רבי האט אים געלערנט אז "אביסל איז אויך גוט". יעדע קליינע התקדמות האט א גרויסן ווערד. מען דארף נישט "אניאגן"... יעדער גוטער שריט, יעדע תפילה, יעדע צדקה און יעדע התגברות איז טייער.

• ווען א מענטש האלט זיך אן צו דעם אמת און וויל דעם אויבערשטן אפילו אין א שווערע מצב, ווערט די הסתרה אליין א וועג צו התקרבות

אויסגעהאלטענעם און גלייכן מענטש וואס הערט מיט א פשוט'קייט די אלע דיבורים פון רבי'ן.

דער צדיק פירט א מענטש

• דער צדיק פירט יעדן מענטש לויט זיין מצב. אפילו ווען מען ווייסט נישט וואס צו טאן, קען מען טרעפן הדרכה אין די דיבורים פון צדיק.

• דער רבי פירט א מענטש אסאך מאל דורך רמזים און דורך די מאורעות החיים, נישט דוקא דורך קלארע הוראות.

• דער רבי לערנט אז אפילו ווען א מענטש ווייסט נישט וואס צו טאן, איז אויך דא א

מהנעשה והנשמע בקו "רוחא דהיי"

-שענער און שענער!!-

בחסדי ה' זכינו בימים אלו לברך על המוגמר, ולהפעיל מחדש את קו 'רוחא דהיי' בחידוש כלל השלוחות בקו, ובשדרוג והוספת שינויים רבים לטובת המאזינים, להרעות הנפשות הצמאים במי הנחל הנובע, ולהפיח רוח חיים בלבבות להלן חלק מהשינויים לטובה שנעשו בקו, ועוד היד נטויה להוסיף ולשפר על הצד היותר טוב

א לעכטיגקייט אין רעבנ'ס תורות

לרגל התחלת הלימוד בספה"ק 'ליקוטי מוהר"ן' במסגרת סדר הלימוד של 'העמוד היומי', החלו לעלות לקו שיעורים מיוחדים, ביאורים, ונקודות למעשה, שמכניסים טעם וחיות חדש בדברי רביה"ק. שיעורים אלו עולים בשלוחה 1 < 1 ולאחמ"כ בשלוחת שיעורים בספרי רבינו 1 < 4

אוצר השיעורים לפי נושאים

מחוזת רבים השקיעו חברי המערכת בימים האחרונים, לסדר מחדש את כלל השיעורים לפי נושאים, כאשר ניתן לשמוע אוצר של עשרות שיעורים בהירים ויסודיים, עם תפריט מלא של נושאי השיעורים דבר דבור על אופניו, למען יוכל המחפש לבא על מבוקשו בנקל ולהרות צמאנו במי הנחל נובע כמו"כ סידרנו את כל הטעימות הקצרות שעלו לקו בחודשים האחרונים, מאות קטעים מסודר בעשרות ערכים ועניינים שונים, לפי סדר הא' ב'

-שיעורים אלו נמצאים בשלוחה -4

סיפורים ועבודות

שיעורי ר' חיים בנימין מתובלים בד"כ סיפורים ועבודות, שבכוחם להמחיש את הדיבורים לכדי מעשה, וכן הרבה עובדות והליכות מאנשי שלומינו עובדי ה', שניתן ללמוד מהם ולהתעורר מהם לעבודת ה', בימים אלו סידרנו מחדש את שלוחת הסיפורים שלוחה 5 מהכניסה למערכת - מחולק לכמה ערכים, שלוחה זו מתחדש בעו"ה בכל יום

ענייני דיומא

בס"ד סידרנו מחדש את אוצר השיעורים על ארבעים יום שלאחר קבלת התורה – שיעורים נפלאים על הזהירות מלעשות 'עגל', עבודת חיפוש הצדיק, ועוד, ובעו"ה בימים הקרובים יסודר מחדש בשלוחת 'בין המצרים' עם שיעורים מיוחדים, קטעים מובחרים, וניגונים. ניתן להתחבר לשלוחת ענייני דיומא גם בשלוחה 1 < 3 מהכניסה למערכת (מעבר אוטומטי לשלוחת המועדים)

א לעכעדיגער רבי

פרויקט השיעורים של 'חיפוש הצדיק' בעיצומו, רבים מעידים על תועלת וחיות עצומה שיש להם משיעורים אלו, השיעורים המיוחדים עולים מדי יום ראשון בשלוחה 1 < 1 וניתן לשמעם בצורה מסודרת בשלוחה 1 < 5, וכן ניתן לשמוע מדי יום ביומו טעימה קצרה להלהיב את הלב בעניין חיפוש הצדיק בשלוחה 1 < 2, פיער מיר עם אריין אין הארצן !!!

ועוד היד נטויה

בימים אלו שוקדים על סידור שלוחת החברות (אוצר של כ-1500 שיעורים) בצורה מסודרת שיוכלו לשמוע תאריכי ונושאי השיעורים, אנא הרבו בתפילה שיהיה סיעתא דשמיא שנוכל לסדרם על הצד היותר טוב כמו"כ מקוים אנו בקרוב לסדר את שלוחת ספרי רבינו, עם שיעורים בליקוטי מוהר"ן, שיעורים מיוחדים בספה"ק סיפורי מעשיות, ועוד

מספר הקו החדש 02.540.1232

שלא יכבה נרו

ח"י תשרי תקע"א ויגוע ויאסף אל עמיו בקדושה ובטהרה גדולה ... (ימי מוהרנ"ת)

גופו הטהור של רבינו הקדוש כבר איננו אתנו אך אצל ר' נתן אשו הבערת והשארתו הנצחית עדיין בוערים בליבו, להלהב ולהלהיב את האש הזאת הלאה והלאה ...

"טויטע חסידים" כינו את חסידי ברסלב בשנים ההם מכיון שאין להם רבי חי בגוף, ולא ידעו המה את הסוד על כוחו של האי זקן דקדושה שמנהיג את עדתו ומלהיב בהם רוח חיים שלא נמצא דוגמתו אף בשאר חצרות שנראה שיש להם רבי חי בפועל...

את מי אתם שואלים עצה בשידוכים, התלבטות בעניני פרנסה וספקות בעבודת ה' ? הם אינם מבינים כיצד אפשר לחיות כך בלי מנהיג אשר יוציאם ואשר יביאם, אבל האמת היא שלרביה"ק יש תרופה ועצה לכל עניין ונושא שהוא, ברסלב'ר שרבינו חי אצלו, יש לו בהירות והדרכה בכל צעד ממשעולי החיים.

יושבים להם חברותא ועוסקים בדברי רבינו ומוהרנ"ת בתו' הזמנית "ועל כן צריכים לחפש ולבקש מאוד אחרי מנהיג אמיתי" ומתקשים הם מהו 'חיפוש' ? האם נאבד לי משהו שאני צריך לבקשו ? היאך וכיצד מתבטא החיפוש הזה ?

הוא יוצא מדרשה נלהבת בה המשפיע הלהיב את הלבבות ע"פ הדיבורים המחיים של ר' נתן בהל' שלוחין ה', מאשר גם לאחר שיודעים מיהו הצדיק האמת, בכל זאת עדיין צריך לחפש אחר הרוח הקודש שלו הטמון בספריו ועצותיו הק' ובהשארתו בעולם, אך אח"כ כשהוא שב לסידוריו ועניניו, נראה לו שהמושג 'חיפוש' שייך ל'עובדים' בשדות ויערות, ולשעות של יגיעה בספרי רביה"ק, "אני אדם פשוט מה לי ולעסק הזה !?"

- לעובדא ולמעשה! -

סדרת שיעורים בהירים ויסודיים בעניין "חיפוש הצדיק" בקו "רוחא דחיי" כל יום ראשון בשלוחה 1 < 1 (לשמיעת כל הסדרה בשלוחה 1 < 5)

בשיעורים אלו תקבלו קלארקיט ובהירות לעורר הלב להתקרב מחדש לרבינו

אין ברסלב ברענט א פייער פייער דאס אריין אין הארצן !!

חיפוש הצדיק
אינו 'מושג' שטייך
לליקוטי הלכות
ולדרשות נלהבות!

חיפוש הצדיק הינו
דרך חיים שמלווה
אותך בכל צעד
ושעל הן בעבודת ה'
בכל פרט ופרט והן
בדברים הגשמיים!!

**שיש לך
רבי חיל!**

**בא
תגלה**

סדרת שיעורים בהירים ויסודיים בנושא
"חיפוש הצדיק" מפי הרה"ח ר' חיים בנימין
וורטהיימר ז"ל בקו 'רוחא דחיל'

שימו לב!
למספר החדש.

02.540.1232

כל יום ראשון בשלוחה 1 < 1

מה זה חיפוש ?
איפוא צריך לחפש?
איך מחפשים ?
מה צריך למצוא?

כל הפרטים להשקעה
נכונה בחיפוש הצדיק!

טעימות קצרות מלוקט מתוך השיעורים בשלוחה 2 < 1
טעמו וראו כי טוב

**קורק
און
שאדק!**